

ADEV DERGİ

Adil Efendi İlim, Kültür ve Yardımlaşma Dergisi

SİVİL TOPLUM

DAYANIŞMA KÜLTÜRÜ, GÖNÜLLÜLÜK ÇALIŞMALARI
VE SİVİL TOPLUMUN BİREY VE TOPLUM ÜZERİNDEKİ
DÖNÜŞTÜRÜCÜ ETKİSİ

Baş Editör / Editor-in-Chef

Dr. Elif Merve Koç

Editör / Editor

Şule Sezgin

Yardımcı Editörler / Associate Editors

Dr. Esra Öztürk - Hümeyra Heybet Gün

Melike Semerci - Arif Erdem Çiçekçi

Yayın Kurulu / Editorial Board

Mahmut Önügören - Osman Nuri Önügören

Kadrolu Yazarlar / Staff Writers

Osman Nuri Önügören - Psk. Sevdener Sevim

Konuk Yazarlar / Guest Authors

Asım Korhan - Abdül Samet Yazıcıoğlu

Kadir Can Çepel - Arif Erdem Çiçekçi

Ömer Taha Ekşi - Elif Ersoy

Mehmet Ziya Tegin - Alperen Tolga Aydoğan

Alihan İnci

ISSN: 2980-1257

Halıcılar Cad. No: 1/5 Emek Plaza Fatih/İSTANBUL
adilefendivakfi@gmail.com

BU SAYIDA

Yıl: 5 Sayı: 28 NİSAN 2026

3 Başkan

4 Editörden

5 Sivil Toplum: Demokrasinin Nefes Borusu ve Toplumsal Dönüşümün Aktörü

9 Toplumsal Dönüşümün Sessiz Mimarları: Sivil Toplum ve Gençliğin İmzası

15 Modern Çağın Paradoksu: Yalnızlaşan Bireyden Dayanışan Topluma

19 Sivil Toplum ve Gazze: Gençliğin Vicdanla Buluştuğu Yer

Toplumun Sarsılmaz Kalesi ve Cennetin Dünyadaki Şubesi: Aile Müessesesi 21

Görünür Olmak Ya Da Olmamak: Sosyal Medya ve Gençlik Çıkmazı 25

Büyümenin Sancılı Dansı: Gençlerin ve Ailelerin Ortak Sınavı "ERGENLİK" 28

Hayırda Fırsat Maliyeti: Yardımdan Sisteme Geçiş Zorunluluğu 31

Tıp ve Sivil Toplum: Aynı Amaca Farklı Yollardan Ulaşmak 35

İki Ses, Tek Yol: Bilmekten Hakimiyete, Yoldan Hakikate 39

ERGENLİK

Başkandan;

Uzak Coğrafyalarda Yakın Gönüller

Dünya haritasına baktığımızda bize çok uzak görünen ülkeler vardır. Oysa yola çıkıp o topraklara ayak bastığımızda; mesafelerin aslında kilometrelerle değil, gönüllerle ölçüldüğünü anlarız. Bu yolculuklarımızda rotamız bu kez birbirinden çok uzaklarda olan Asya kıtasında Sri Lanka ve Orta Amerika kıtasında Küba oldu.

Sri Lanka'da yemyeşil doğanın ve çay tarlalarının arasında bol bol dolaşma imkânı bulduk. Ayrıca yardımsever Sri Lanka halkı ve tatlı gülümsemeleri ile bizlere eşlik eden birçok çocukla karşılaştık. Küba'da ise zamanın yavaş aktığı sokaklarda, renkli evlerin ve eski arabaların gölgesinde insanların samimiyetine tanık olduk. Farklı diller, farklı kültürler ve farklı yaşamlar bize yepyeni bakış açıları kazandırdı.

Bu seyahatler, sadece gezip görmek ve yeni yerler keşfetmek amaçlı değildi. Gittiğimiz yerlerde insanlarla sohbet ettik, aynı havayı soluduk, burada yaşayan çocuk ve gençlere küçük hediyeler dağıttık. Bazen bir kalem, bazen bir oyuncak, bazense yalnızca bir tebessümü onlarla paylaştık. En çok da şunu gördük: Mutluluk bazen çok küçük şeylerde saklıdır. Hatta mutluluk mutlu olmayı bilmekle başlar. Onlarda bunu o kadar samimi hissettik ki ekstra çabalamadan bize kucak açan güzel kalplerle buluştuk.

Her yolculuk insana yeni yerlerle birlikte yeni bakış açıları kazandırır. Sri Lanka ve Küba bize şunu öğretti: Dünya büyük olabilir ama iyiliği paylaşmak ve samimiyet insanları birbirine yakınlaştırır. Ve bazen en uzun yolculuklar, bir kalpten diğerine yapılan yolculuklardır. Bunu kendimize gönül pusulası edinerek tatlı bir yorgunluk ve güzel hatıralar ile bir yolculuğumuzu daha tamamlamış olduk.

Mahmut ÖNÜGÖREN
Adil Efendi Vakfı Başkanı

editörden;

“Kıyamet günü yaratıcıya anlamlı ve onurlu bir hikaye anlatabilmeliyim.”

Yazan
Baş Editör, Dr. Elif Merve Koç

Bir yaşamak hali. Anlamlı ve onurlu. Nasılı ve niçiniyle çok kafa yoruyor bu ahirzaman ademoğulları ve havvakızları. Bunun nasılı ve niçini bizlere çok öncesinden anlatılmış. Ama insan, nisyandır. Unutkandır. Allah, yarattığı kulu “unutmak” mürekkebiyle tanımlamıştır. Her şeyin olduğu gibi bunda da bir şer ve bir hayır vardır. Bir aydınlığı ve bir karanlığı vardır. Bir hikmeti ve bir musibeti vardır. Unutmanın bir rahmeti vardır. Ve bir illeti.

Biraz hatırlayalım.
Biraz gaflet uykusundan uyanalım.
Bir etrafımıza bakalım.

Anlamlı ve onurlu bir hikaye yazalım.

Kalemi elimize alıp büyük işler yapalım. Bir kalbe dokunmak kadar nahif, bir zihinde iz bırakabilecek kadar güçlü işler... Bazen tek başına başlar, bazen bir araya gelen insanların ortak niyetiyle büyür. İnsan, yalnız başına iyi olabilir. Ama birlikteyken iyiliği büyütür. Belki de bu yüzden, aynı derdi taşıyan insanların bir araya gelmesiyle oluşan sivil toplum, bu hikâyenin önemli bir parçasıdır. Çünkü bir kalbe değen her iyilik, dalga dalga yayılır.

Müslümanca yaşayalım. Unutmayalım ki Müslüman; eliyle, diliyle düzelten ve güzelleştirebilendir.

Kendi ruhuna da iyi davranmalı insan. Dünya telaşıdır, yutmamalı. Nefes aldığı her dakikayı şükür ile yaşmalıdır.

Bugün buradayız,
ama buranın sahibi değiliz.
Bu bedene sarılıyoruz
ama bu bedenın sahibi değiliz.

Bu dünyanın bir oyun ve eğlence yeri olduğunun idrakiyle yaşamalı. Oyunun sahibini unutmamalı. Verdiği her nimetin şükrüyle yaşamalı.

Bu şükür, insanda bir tevazu, bir sükûnet, bir tebessüm bırakmalı. Belki de tam burada, bu idrak insanı sadece kendi hayatına değil, başkalarının hayatına da dokunmaya çağırır.

Sivil toplum biraz da bu çağrının karşılığıdır. Görüp geçmemek, bilip susmamak, hissedip hareketsiz kalmamaktır. Her nerede ne yapıyorsak, en güzelini O'nun yarattığına hürmetle yapmalı. Son söz belki de şudur: Hepimiz bir hikâye yazıyoruz. Kimi sessizce, kimi görünür olarak... Ama hiçbirimiz o hikâyeyi tek başımıza yazmıyoruz.

Nihayetinde “nasıl bilirdiniz” sorusuna cevap “iyi bilirdik” olsun diye uğraşyoruz. Birlikte yazdığımız satırlarla, anlamlı ve onurlu bir hikayenin yazarı olmak duası ile.

SİVİL TOPLUM: DEMOKRASİNİN NEFES BORUSU VE TOPLUMSAL DÖNÜŞÜMÜN AKTÖRÜ

Sivil toplum, yalnızca bir kurumlar toplamı değil, aynı zamanda bir eylem biçimi ve köklü bir zihniyet yapısıdır. Bireylerin ortak çıkarlarını, değerlerini veya amaçlarını gerçekleştirmek üzere bir araya geldikleri, kamusal alanda söz söyledikleri ve politikaları etkilemeye çalıştıkları dinamik bir sahadır.

Devlet ve Birey Arasındaki "Üçüncü Alan"

Modern siyaset biliminin ve sosyolojinin en temel kavramlarından biri olan "sivil toplum", en yalın haliyle; devletin otoriter gölgesi dışında kalan, piyasa ekonomisinin kâr odaklı mantığından ayrışan ve gönüllülük esasına dayalı örgütlü toplumsal yaşam alanını ifade eder. Aile ile devlet arasında konumlanan bu "üçüncü sektör"; dernekler, vakıflar, sendikalar, meslek odaları ve toplumsal hareketler gibi çok çeşitli aktörleri bünyesinde barındırır.

Sivil toplum, yalnızca bir kurumlar toplamı değil, aynı zamanda bir eylem biçimi ve köklü bir zihniyet yapısıdır. Bireylerin ortak çıkarlarını, değerlerini veya amaçlarını gerçekleştirmek üzere bir araya geldikleri, kamusal alanda söz söyledikleri ve politikaları etkilemeye çalıştıkları dinamik bir sahadır. Demokrasinin sadece sandıktan ibaret olmadığı, katılımın ve denetimin süreklilik arz etmesi gerektiği fikri, sivil toplumun varlığıyla somutlaşır. Bu yazıda, sivil toplumun tarihsel köklerinden günümüzdeki dijital aktivizm biçimlerine uzanan serüvenini, demokrasinin inşasındaki rolünü ve karşılaştığı modern meydan okumaları detaylıca inceleyeceğiz.

1. Sivil Toplumun Tarihsel ve Düşünsel Evrimi

Sivil toplum kavramının bugünkü anlamını kazanması uzun bir tarihsel sürecin ürünüdür. Antik Yunan'da Aristo'nun "koinonia politike" (siyasi topluluk) kavramı, devlet ile toplumu bir ve aynı görüyordu. O dönemde sivil toplum, uygar bir yaşam süren yurttaşlar topluluğuydu ve devletten ayrı bir varlığı yoktu.

Kavramın modern anlamdaki kırılması, 17. ve 18. yüzyıl Aydınlanma düşüncesiyle başlamıştır. John Locke ve Jean-Jacques Rousseau gibi "Toplum Sözleşmesi" teorisyenleri, bireylerin doğal haklarını korumak için devleti oluşturduklarını, ancak devletin yetkilerinin sınırlandırılması gerektiğini savunmuşlardır. Bu dönemde sivil toplum, devletin keyfi müdahalelerine karşı bireysel özgürlüklerin ve mülkiyetin korunduğu bir "özgürlük alanı" olarak tasvir edilmiştir. 19.yüzyılda Hegel, sivil toplumu (bürgerliche gesellschaft) aile ile devlet arasında yer alan, bireysel çıkarların çatıştığı ve ekonomik ilişkilerin (piyasanın) hâkim olduğu bir alan olarak tanımlamıştır. Hegel'e göre sivil toplum bencil ihtiyaçların alanıdır ve bu çatışmaları çözecek olan üst akıl "devlet"tir. Ancak Alexis de Tocqueville, "Amerika'da Demokrasi" adlı eserinde sivil topluma çok daha pozitif bir anlam yüklemiştir. Tocqueville, gönüllü birliklerin bireyleri yalnızlıktan kurtardığını, devletin tiranlığına karşı bir tampon görevi gördüğünü ve demokratik alışkanlıkları beslediğini vurgulamıştır.

20. yüzyılda ise Antonio Gramsci, sivil toplumu sadece ekonomik değil, kültürel ve ideolojik bir alan olarak ele almıştır. Gramsci'ye göre devlet, iktidarını sadece zor (polis, ordu) yoluyla değil, aynı zamanda "rıza" yoluyla sürdürür. Bu rızanın üretildiği yer ise sivil toplumdur (okullar, kiliseler, dernekler). Dolayısıyla Gramsci için sivil toplum, hem hegemonyanın kurulduğu hem de karşı-hegemonyanın geliştirilebileceği bir mücadele sahasıdır.

2. Sivil Toplumun Temel İşlevleri ve Demokrasi İlişkisi

Sağlıklı bir demokrasinin işleyişi, güçlü bir sivil toplumun varlığına bağlıdır. Siyaset bilimci Robert Putnam'ın ifadesiyle sivil toplum, "sosyal sermaye"nin üretildiği yerdir. İnsanlar arasındaki güven ağları, iş birliği ve karşılıklık normları bu alanda gelişir. Sivil toplumun demokraside üstlendiği temel işlevleri şu başlıklar altında toplayabiliriz:

• A. Devlet Gücünü Sınırlama ve Denetleme (Watchdog İşlevi):

Sivil toplum kuruluşları (STK'lar), devletin hukuka aykırı eylemlerini, yolsuzlukları ve insan hakları ihlallerini izler, raporlar ve kamuoyunun dikkatine sunar. Bağımsız medya, insan hakları dernekleri ve barolar, iktidarın keyfi uygulamalarına karşı bir "fren ve denge" mekanizması oluşturur. Bu, demokrasinin otoriterleşmesini engelleyen en kritik sigortadır.

• B. Siyasal Katılım ve Temsil:

Seçimler, vatandaşların siyasi tercihlerini yansıtmak için önemli ancak yetersiz araçlardır. Sivil toplum, seçimler arasında vatandaşların sesini duyurmasını sağlar. Kadın hakları, çevre koruma veya engelli hakları gibi spesifik konularda örgütlenen gruplar, bu talepleri siyasi gündeme taşır. Böylece temsili demokrasi, katılımcı ve çoğulcu bir nitelik kazanır.

• C. Toplumsal Sorunların Çözümü ve Hizmet Üretimi:

Devletin hantal bürokrasisinin veya piyasanın kâr mantığının ulaşamadığı alanlarda sivil toplum devreye girer. Afet durumlarında arama-kurtarma çalışmaları, yoksullukla mücadele, mültecilere yardım gibi konularda STK'lar, esnek ve hızlı yapılarıyla hayati hizmetler üretir. Ancak bu durum, devletin sosyal sorumluluklarını sivil topluma devrederek geri çekilmesi (neoliberal eleştiri) riskini de barındırır.

• D. Demokratik Kültür ve Eğitim:

Dernekler ve kulüpler, adeta birer "demokrasi okulu" gibidir. Bireyler buralarda tartışmayı, uzlaşmayı, ortak karar almayı ve farklılıklara saygı duymayı öğrenirler. Hoşgörü, çoğulculuk ve sivil sorumluluk bilinci, örgütlü yaşam pratiği içinde gelişir.

3. Sivil Toplumun Yapısal Unsurları

Sivil toplum, homojen bir yapı değildir. İçerisinde farklı amaçlara, yöntemlere ve ideolojilere sahip çok çeşitli aktörler bulunur:

- Sivil Toplum Kuruluşları (STK'lar): Dernekler, vakıflar, kâr amacı gütmeyen şirketler. Genellikle kurumsallaşmış, yasal statüsü olan ve belirli bir misyona odaklanan yapılardır.
- Sendikalar ve Meslek Odaları: Ekonomik ve mesleki çıkarları korumak için kurulan, aynı zamanda emek politikaları ve meslek etiği üzerinde söz sahibi olan örgütlerdir.
- Toplumsal Hareketler: Daha az hiyerarşik, daha yatay ve genellikle bir tepki veya talep üzerine anlık gelişen ağlardır (Örn: Çevre hareketleri, feminist hareketler).
- Düşünce Kuruluşları (Think-Tanks): Politika önerileri üreten, araştırma yapan ve karar alıcıları bilgi yoluyla etkilemeye çalışan uzmanlık merkezleridir.

4. Modern Dünyada Sivil Toplumun Karşılaştığı Sorunlar

Sivil toplumun idealize edilmiş "iyilik ve demokrasi alanı" imajı, pratikte bazı ciddi sorunlarla yüzleşmektedir:

- **A. "Sivillik" Tartışması ve Fon Bağımlılığı:**

Birçok STK, projelerini gerçekleştirmek için uluslararası fonlara, devlet hibelerine veya büyük şirketlerin sponsorluklarına ihtiyaç duyar. Bu finansal bağımlılık, kuruluşların gündemlerinin fon sağlayıcılar tarafından belirlenmesi riskini doğurur.

"Profesyonelleşme" adı altında aktivizmin memurlaşması ve tabandan kopuk, elitiz bir yapıya bürünmesi (STK-laşma), sivil toplumun dönüştürücü gücünü zayıflatabilir.

- **B. Kutuplaşma ve "Medeni Olmayan" Sivil Toplum:**

Sivil toplum her zaman demokratik değerleri savunmayabilir. Irkçı, dışlayıcı veya şiddeti savunan gruplar da sivil toplumun bir parçası olarak örgütlenebilir. Toplumdaki siyasi kutuplaşma, sivil toplum alanına da yansarak örgütlerin "bizden olanlar" ve "karşı taraftakiler" şeklinde bölünmesine, diyalogun kopmasına neden olabilir.

- **C. Devlet Baskısı ve Alan Daralması:**

Dünya genelinde yükselen popülist ve otoriter rejimler, sivil toplumu bir tehdit olarak görme eğilimindedir. Yasal kısıtlamalar, "yabancı ajan" suçlamaları, bürokratik engeller ve kriminalize etme politikaları, sivil alanın daralmasına yol açmaktadır.

5. Dijitalleşme ve Sivil Toplumun Yeni Yüzü

21.yüzyıl, sivil toplumun örgütlenme biçimlerini kökten değiştirmiştir. İnternet ve sosyal medya, "ağ tabanlı" yeni bir sivil toplum anlayışını ortaya çıkarmıştır.

- **A. Hiyerarşisiz ve Lidersiz Hareketler:**

"Arap Baharı"ndan "Wall Street'i İşgal Et" eylemlerine kadar birçok modern hareket, klasik liderlik yapılarına ve üyelik formlarına sahip değildir. Sosyal medya üzerinden hızla organize olan, mekândan bağımsızlaşan ve çok sesli bu yapılar, sivil toplumun reflekslerini hızlandırmıştır.

• B. "Klavve Aktivizmi" (Slacktivism) Eleştirisi:

Dijital aktivizm, geniş kitlelere ulaşmayı kolaylaştırırsa da, eylemlerin sadece bir "beğeni" veya "paylaşım" ile sınırlı kalması riskini taşır. Gerçek bir toplumsal değişim için dijital farkındalığın, sokakta veya politika yapım süreçlerinde somut bir örgütlülüğe dönüşmesi gerekir. Yine de dijital ağlar, sansürlenmiş bilgilerin yayılması ve küresel dayanışmanın örölmesi açısından eşsiz bir imkân sunmaktadır.

6. Türkiye Bağlamında Kısa Bir Bakış

Türkiye'de sivil toplum, Osmanlı'daki vakıf geleneğinden Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki devlet güdümlü dernekçiliğe, 1990'lardan sonra ise hak temelli ve daha özerk bir yapıya doğru evrilmiştir. Özellikle 1999 Marmara Depremi, Türkiye'de sivil inisiyatifin ve gönüllülüğün önemini kavranmasında bir milat olmuştur. Günümüzde çevre, kadın hakları ve insani yardım alanlarında çok güçlü STK'lar bulunmakla birlikte, katılım oranlarının batı demokrasilerine göre düşük seyretmesi ve siyasi kutuplaşmanın etkileri, Türkiye'deki sivil toplumun temel tartışma konularındandır.

Sonuç: Geleceğin İnşasında Sivil Toplum

Sivil toplum; devletin soğuk bürokrasisi ile piyasanın acımasız rekabeti arasında, insanın "insan" kalabildiği, dayanışma ve hak arama bilincinin yeşerdiği bir vahadır. Ancak bu alan, kendiliğinden demokratik veya sorunsuz değildir; sürekli bir mücadeleyi, şeffaflığı ve özelleştiriyi gerektirir.

21. yüzyılın karmaşık sorunları (iklim krizi, pandemiler, göç, gelir adaletsizliği) sadece devletlerin çözebileceği boyutu aşmıştır. Bu sorunların çözümü, aktif, bilinçli ve örgütlü bir sivil toplumu zorunlu kılmaktadır. Sivil toplum, sadece itiraz eden değil, aynı zamanda çözüm öneren, yerel bilgiyi küresel standartlarla harmanlayan ve toplumsal vicdanı diri tutan bir güçtür.

Sonuç olarak, bir ülkenin demokratik olgunluğu, ne kadar zengin olduğuyla veya ordusunun ne kadar güçlü olduğuyla değil; sivil toplumunun ne kadar çeşitli, özgür ve etkili olduğuyla ölçülür. Sivil toplum, demokrasinin sadece süsü değil, bizzat nefes borusudur; o tıkandığında, tüm toplumsal organizma nefessiz kalır.

Asım KORHAN

Dicle Üniversitesi Tıp Fakültesi
4. Sınıf Öğrencisi

Toplumsal Dönüşümün Sessiz Mimarları: Sivil Toplum ve Gençliğin İmzası

İçinde yaşadığımız yüzyıl, toplumsal yapıların karmaşıklaştığı, ihtiyaçların çeşitlendiği ve birey ile devlet arasındaki ilişkinin yeniden tanımlandığı bir dönemdir. Bu karmaşık düzende, toplumsal mekanizmaların sağlıklı ve sürdürülebilir bir şekilde işleyebilmesi için yalnızca devlet kurumlarının varlığı ve müdahalesi ne yazık ki yeterli değildir. Elbette devlet; yasa koyucu, düzenleyici ve denetleyici bir otorite olarak toplumun omurgasını oluşturur. Ancak, hantal bürokrasi veya kaynakların sınırlılığı nedeniyle devlet mekanizmasının toplumun en ücra köşelerine, en kılcal damarlarına aynı hız ve etkinlikte nüfuz etmesi her zaman mümkün olmayabilir. İşte tam bu tikanıklık noktasında, "üçüncü sektör" olarak adlandırılan Sivil Toplum Kuruluşları (STK'lar) devreye girer. Devlet ile birey arasında hayati bir köprü vazifesi gören bu yapılar, toplumsal ihtiyaçların karşılanmasında ve sosyal yaraların sarılmasında doldurulması zor bir boşluğu kapatır. Bu yapının geleceğe taşınması ve dönüştürücü gücünü koruyabilmesi ise, toplumun en dinamik unsuru olan gençlerin bu süreçte aktif rol almasına bağlıdır.

Gönüllülük Esasına Dayalı Bir Vicdan Hareketi

Sivil toplum kavramı; en yalın haliyle bireylerin hür iradeleriyle ve gönüllü olarak bir araya gelerek oluşturdukları, devlet hiyerarşisinden bağımsız ancak kamu yararını ve toplumun refahını önceleyen yapıları ifade eder. Eğitimden sağlığa, çevre koruma bilincinden insan haklarına, kültür-sanat faaliyetlerinden sosyal yardımlaşmaya kadar hayatın her alanına dokunan bu kuruluşlar, bir milletin "ortak vicdanını" temsil eder. Sivil toplumun temel harcı; gönüllülük, dayanışma ve toplumsal sorumluluk bilinci ile karılmıştır. Bu değerler manzumesi, bireyin modern çağın hastalığı olan "bencillik" ve "bireyselcilik" çukurundan çıkarak, bakış açısını "ben"den "biz"e taşımalarını sağlar. Kişi, bu sayede yalnızca kendi mikro dünyasına ve yaşamına değil, toplumun genel gidişatına karşı da bir sorumluluk hissetmeye başlar.

Gençliğin Dönüştürücü Enerjisi ve İdealizm

Gençlik, sivil toplum ekosisteminin en dinamik, en heyecanlı ve en yenilikçi unsurudur. Gençler, doğaları gereği sahip oldukları tükenmez enerji, sarsılmaz idealizm ve statükoyu sorgulayan, değişime açık zihin yapıları sayesinde kronikleşmiş toplumsal sorunlara taze ve farklı bakış açıları getirebilirler. Özellikle üniversite yılları, bu potansiyelin kinetik enerjiye dönüşebileceği en kritik evredir. Üniversite, bireylerin sadece akademik bilgiyle donandıkları bir "fildişi kule" değil; aynı zamanda sosyal açıdan kendilerini geliştirdikleri, kimliklerini inşa ettikleri ve dünya görüşlerini şekillendirdikleri bir laboratuvarıdır. Bu süreçte sivil toplum faaliyetlerine entegre olan gençler, yalnızca topluma katkı sunmakla kalmaz; aynı zamanda kendi kişisel gelişim yolculuklarında da devasa bir adım atarlar.

Köklerden Geleceğe: Vakıf Medeniyetinden Modern STK'lara

Türkiye coğrafyası, sivil toplum kültürü açısından çorak bir arazi değil, aksine kökleri tarihin derinliklerine uzanan bereketli bir topraktır. Tarihsel olarak vakıf ve dernek geleneğine dayanan bu kültür, Anadolu insanının genlerine işlemiştir. Osmanlı döneminden itibaren vakıflar aracılığıyla eğitim, sağlık, bayındırlık ve sosyal yardımlaşma alanlarında devletin yetişemediği noktalarda muazzam hizmetler sunulmuştur. Sadaka taşlarından kuş evlerine kadar incelikle işlenmiş bu medeniyet tasavvuru, günümüzde form değiştirerek modern sivil toplum kuruluşları aracılığıyla devam etmektedir.

Ancak, her ne kadar güçlü bir mirasa sahip olsak da, çağımızda sivil toplumun karşılaştığı ciddi bariyerler ve zorluklar bulunmaktadır. Gönüllü sayısının nüfusa oranla yetersizliği, projelerin sürdürülebilirliğini tehdit eden maddi kaynak eksikliği ve toplumsal farkındalığın henüz istenilen "aktif yurttaşlık" düzeyine ulaşmamış olması, bu zorlukların başında gelmektedir. Bu engelleri aşmanın yolu, genç neslin bu alana kanalize edilmesinden geçer. Gençlerin bilinçlendirilmesi ve sivil topluma yönlendirilmesi hayati bir stratejidir.

Üniversitelerde yürütülen kulüp faaliyetleri, vizyon açıcı seminerler ve sahada gerçekleşen gönüllülük projeleri, gençlerin sivil toplumla ilk teması kurduğu kritik eşiklerdir.

Ayrıca burs programları ve sosyal sorumluluk projeleri, gençlerin hem maddi hem de manevi olarak desteklenmesine, onların "yalnız olmadıklarını" hissetmelerine katkı sunar.

Bu tür destekler, gençlerin topluma borçlu ve faydalı bireyler olarak yetişmelerinin önünü açar.

Demokrasinin Teminatı Olarak Sivil Toplum

Unutulmamalıdır ki; sivil toplumun güçlenmesi, doğrudan demokrasinin de güçlenmesi ve derinleşmesi anlamına gelir. Çünkü sivil toplum kuruluşları, toplumun farklı kesimlerinin taleplerini dile getiren, kamuoyu oluşturan ve karar alma mekanizmalarını etkileyen en önemli baskı gruplarıdır. Gençlerin bu süreçte aktif rol alması, demokratik bilincin, çok sesliliğin ve katılım kültürünün erken yaşta içselleştirilmesini sağlar.

Eleştirel düşünme, katılımcılık ve ifade özgürlüğü gibi soyut kavramlar, sivil toplum deneyimi sayesinde somut bir pratiğe dönüşür. Bu bağlamda kültür ve sanat alanında faaliyet gösteren STK'lar da ayrı bir parantezi hak eder.

Tiyatro, edebiyat, müzik ve görsel sanatlar; gençlere estetik bir bakış açısı kazandırırken, onların kendilerini özgürce ifade etmelerine olanak tanır. Kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması, toplumun hafızasının canlı tutulması açısından kritik bir işlev görür.

Hülasa, sivil toplum toplumun vicdanı; gençler ise bu vicdanın ve dinamizmin taşıyıcı gücüdür. Güçlü bir toplum, ancak sorumluluk bilincine sahip, etrafında olup bitene duyarız kalmayan bireylerle mümkündür.

“Bir Dönüşümün Hikayesi: Kampüsten Hayata, Ben'den Biz'e”

Teorik çerçeveyi bir kenara bırakıp, bu sürecin bir gencin hayatına nasıl dokunduğuna, o soyut kavramların bireysel dünyada nasıl somutlaştığına kendi pencereden, bir öğrenci gözüyle bakmak isterim.

Üniversite kapısından içeri adım attığım ilk dönemlerde, dünyam oldukça dar bir çerçeveye sıkışmıştı. Hayatımın büyük bir kısmı; ağır ders yükü, vize-final sınavları stresi ve zihnimi kemiren "gelecek kaygısı" etrafında şekilleniyordu. Başarıyı yalnızca transkriptteki harf notlarına indiriyor, üniversite hayatını ise sadece ders geçmek ve bir an önce diplomayı alıp meslek sahibi olmak olarak görüyordum. Kampüs, benim için bir yaşam alanı değil, bir duraktı. Ancak zamanla fark ettim ki üniversite; yalnızca akademik bilginin depolandığı bir yer değil, aynı zamanda bireyin kendini tanıdığı, toplumu anladığı, sınırlarını keşfettiği ve sorumluluk bilinci kazandığı çok yönlü bir gelişim sahasıdır. Bu farkındalığı kazanmamda, adeta bir uyanış yaşamamda sivil toplum faaliyetleriyle tanışmam en önemli dönüm noktası oldu.

Teoriden Pratiğe: Hayatın Gerçek Yüzüyle Tanışmak

Sivil toplum kavramıyla ilk kez üniversite ortamında, kulüp stantları ve seminer afişleri sayesinde daha bilinçli bir şekilde karşılaştım. Daha önce yardım faaliyetlerini ya da gönüllülük çalışmalarını uzaktan, takdir eden ama dahil olmayan bir gözle izlemem de; bu yapıların toplumun çarkları arasında ne anlama geldiğini yeterince kavradığımı söyleyemem.

Ancak katıldığım seminerler ve gönüllülük çağrıları, sivil toplumun birey ile toplum arasındaki bağı güçlendiren, kopuklukları onaran bir "sosyal tutkal" olduğunu fark etmemi sağladı. Bu noktadan sonra sivil toplum faaliyetlerine katılmak, benim için boş zamanları değerlendirdiğim bir sosyal etkinlik olmaktan çıkıp, kişisel gelişim yolculuğumun ana omurgası hâline geldi. Bir öğrenci olarak sahada olmak, bana her şeyden önce derin bir **sorumluluk bilinci** aşıladı. Amfilerde, ders kitaplarında okuduğum o teorik, soğuk ve istatistiksel bilgilerin, sahada kanlı canlı karşılık bulduğunu görmek benim için sarsıcı ama öğretici bir deneyim oldu.

Örneğin; sosyal yardımlaşma temelli bir çalışmada yer aldığım, kitaplarda okuduğum "toplumsal eşitsizlik" veya "gelir dağılımı adaletsizliği" kavramının ne kadar somut, ne kadar yakıcı ve gerçek olduğunu bir ailenin sofrasında, bir çocuğun bakışlarında gördüm. Bu deneyimler, olaylara yalnızca kendi konforlu pencereden bakmamayı, "öteki"nin hayatına saygı duymayı ve en önemlisi **empati** kurmayı öğretti.

Görünmeyen Destek ve "Vefa" Duygusu

Malumdur ki öğrencilik hayatı, maddi ve manevi anlamda birçok zorluğu, kısıtlı imkanları beraberinde getirir. Bu engebeli süreçte burs programları ve sivil toplum kuruluşlarının sunduğu destekler, öğrenci için can suyu niteliğindedir. Ancak bu destek, yalnızca ekonomik bir katkı sağlamaktan öte, öğrenciye "Sen değerlisin, senin geleceğin bizim için önemli" mesajını verir. Bir bursiyer olarak, aldığım bu desteğin arkasında tanımadığım insanların emeği, bağıışı ve sorumluluk anlayışı olduğunu bilmek, benim de topluma karşı daha duyarlı olmam gerektiğini düşündürdü. Bu durum, bende bir "vefa" duygusu oluşturdu. Aldığım desteğin, bir gün başkalarına destek olma, bu iyilik bayrağını devretme sorumluluğunu da beraberinde getirdiğine tüm kalbimle inanıyorum.

İfade Özgürlüğü ve Yetkinlik Kazanımı

Sivil toplum faaliyetleri, aynı zamanda öğrencilerin kendilerini sansürlü ve özgürce ifade edebilecekleri güvenli alanlar (safe zones) oluşturur. Üniversite ortamında, kalabalık sınıflarda her öğrenci parmak kaldırıp kendini rahatça ifade edemeyebilir; ancak gönüllülük esasına dayalı çalışmalarda hiyerarşi yoktur, fikir vardır. Bu süreçte bir projenin mutfağında yer almak; ekip çalışması, kriz yönetimi, fikir üretme ve ortak hedefler doğrultusunda hareket etme gibi paha biçilemez beceriler kazandırır. Bugün iş dünyasının "soft skills" (yumuşak beceriler) dediği bu yetkinliklerin, ileride meslek hayatımda bana teknik bilgiden daha büyük bir avantaj sağlayacağına inanıyorum. Bununla birlikte, yoğun ders temposu içinde sivil toplumla iç içe olmak, beni zaman yönetimi konusunda da eğitti. "Vaktim yok" bahanesinin arkasına sığınmak yerine, planlı olmayı öğrendim.

Sorumluluk aldığım her çalışma, beni daha disiplinli, ajandasına sadık bir birey hâline getirdi. Gördüm ki, insan en çok meşgulken üretken olabiliyor.

Dijital Aktivizm ve Gelecek Vizyonu

Günümüzde dijitalleşmenin artmasıyla birlikte sivil toplum faaliyetleri de kabuk değiştirmiş, mekân bağımsız bir boyut kazanmıştır. Sosyal medya üzerinden yürütülen farkındalık kampanyaları ve dijital gönüllülük, özellikle biz öğrenciler için erişilebilir bir aktivizm alanı oluşturmuştur. Bir öğrenci olarak bu dijital araçları bilinçli kullanmanın, sivil toplumun etki alanını nasıl genişlettiğini bizzat gözlemliyorum. Küçük bir paylaşımın, doğru bir hashtag'in bile nasıl büyük bir farkındalık dalgasına dönüştüğünü görmek, bu alanın gücünü kanıtlamaktadır.

Son tahlilde; sivil toplum faaliyetlerine katılmak, geleceğe dair hedeflerimi netleştirmeme yardımcı oldu. "Başarılı" olmanın, sadece iyi bir maaş ve kariyer sahibi olmakla sınırlı olmadığını; asıl başarının insanlara dokunabilmek, sorunlara çözüm üretebilmek ve bulunduğum çevreye "artı değer" katabilmek olduğunu öğrendim. Bir öğrenci olarak sivil toplumla tanışmam, hayatımın rotasını değiştiren bir pusula oldu. Bu alan, bana yalnızca bilgi ve deneyim değil; karakter, değer ve vizyon kattı. Güçlü bir toplumun, ancak aktif yurttaşlık bilincine sahip bireylerle mümkün olduğuna inanıyor; bu yolda sivil toplumun vazgeçilmez bir okul olduğunu düşünüyorum.

"Dijital aktivizm, internet ve sosyal medya araçlarını kullanarak toplumsal, siyasi veya çevresel konularda farkındalık oluşturma, değişim sağlama ve örgütlenme eylemleridir."

Abdül Samet YAZICIOĞLU

Çankırı Karatekin Üniversitesi
Elektrik Teknikerliği / 1. Sınıf Öğrencisi

MODERN ÇAĞIN PARADOKSU: YALNIZLAŞAN BİREYDEN DAYANIŞAN TOPLUMA

“Yalnızlaşan birey zamanla toplumsal meselelerden elini eteğini eker; hayatın içinde aktif bir katılımcı olmak yerine, pasif bir seyirci olmayı tercih eder.”

Modern ağ, bireye sınırsız bir özgürlük vaat ederken, onu aynı zamanda görünmez duvarlarla örümlü bir yalnızlığın içine hapsetti. Kendi kararlarını veren, hayatını tek başına inşa eden ve başarılarının (veya başarısızlıklarının) yegâne mimarı olan o "güçlü birey" ideali; zamanla "kendi başına kalma" halini trajik bir biçimde normalleştirdi. Metropollerin kalabalık caddelerinde, plazaların yoğun iş temposunda ve dijital ağların sonsuz akışında yaşayan günümüz insanı, ironik bir biçimde hiç olmadığı kadar bağlantılı ama bir o kadar da ıssız hissediyor. Bu derin yalnızlık, sadece gelip geçici duygusal bir deneyim değil; psikolojik, toplumsal ve hatta kültürel katmanları olan yapısal bir meseleye dönüşmüş durumda.

İlişkiyel Varlık Olarak İnsan

İnsan, doğası gereği ve biyolojik kodları itibarıyla ilişkiyel bir varlıktır. Varoluşumuz, boşlukta tek başına süzölerek değil, başkalarıyla kurduğumuz sahici bağlar üzerinden anlam kazanır. Aidiyet duygusu, psikolojik sağlamlığın ve iyi oluşun harcıdır. Kendimizi bir topluluğun anlamlı bir parçası olarak hissetmek; başkaları tarafından "görölme", "duyulmak" ve "değerli bulunmak" ruhsal dengemizi besleyen en temel gıdadır. Buna karşılık sosyal bağların erozyona uğraması, bireyin hem i dünyasında hem de toplumsal konumlanışında derin kırılanlıklar yaratır. Kronikleşen yalnızlık; zamanla umutsuzluk, anksiyete ve değersizlik hissini besleyen karanlık bir döngüye dönüşebilir. Daha da kritiği, yalnızlaşan birey zamanla toplumsal meselelerden elini eteğini eker; hayatın içinde aktif bir katılımcı olmak yerine, pasif bir seyirci olmayı tercih eder.

Güven Aşınması ve Toplumsal ekilme

Bireyin toplumsal sahneden çekilmesi, yalnızca kişisel bir kayıp olarak okunamaz; bu durum toplumun dokusunda da onarılması güç hasarlar bırakır. Dayanışma zayıfladıkça toplumsal güven azalır; güven azaldıkça insanlar kabuklarına çekilerek birbirine daha mesafeli ve şüpheli yaklaşmaya başlar. Bu kısır döngü, yalnızlığı daha da derinleştirir. Tam da bu kırılma noktasında sivil toplum, birey ile toplum arasında yıkılan köprüleri yeniden inşa etme potansiyeli taşıyan hayati bir alan olarak önem kazanır.

“Sivil toplum; insanların ortak bir amaç, bir değer ya da bir ihtiyaç etrafında, hiçbir zorlama olmadan, tamamen gönüllü biçimde bir araya geldiği o özgürleştirici alanı ifade eder. Bu alan, sanılanın aksine yalnızca yardım kolileri hazırlamaktan veya bağış yapmaktan ibaret değildir; aynı zamanda bir "katılım", "sorumluluk alma" ve "birlikte üretme" pratiğidir.”

Psikolojik açıdan bakıldığında sivil toplum, bireyin edilgen ve şikâyet eden konumdan, etken ve değiştiren "özne" konumuna geçişine zemin hazırlar. Kendi egosunun sınırları dışında bir amaç için çaba göstermek, bireyin yaşamına paha biçilemez bir anlam katar. Ve biliyoruz ki anlam duygusu, ruh sağlığının en güçlü koruyucusudur.

“Benden Bize” Geçişin İyileştirici Gücü

Bir topluluğun parçası olmak, bireyin kendilik algısında devrimci bir dönüşüm yaratır. Zihindeki o yankılı “Ben tek başımayım” düşüncesi, yerini güven veren “Biz birlikteyiz” hissine bırakır. Bu dönüşüm, yalnızca romantik veya nostaljik bir birliktelik duygusu değildir; nörobiyolojik ve somut psikolojik etkileri vardır. Ortak bir gaye uğruna ter döken insanlar, birbirlerinin hikâyelerine ve deneyimlerine tanıklık ederler. Bu "tanıklık" hali empatiyi artırır, kemikleşmiş önyargıları eritir ve sosyal güveni tahkim eder. Sosyal güven arttıkça birey kendini tehdit altında değil, güvende hisseder; güven duygusu ise modern insanın baş belası olan kaygıyı azaltır.

Gönüllülük faaliyetlerine katılan bireylerin sıklıkla dile getirdiği çarpıcı bir itiraf vardır: “Aslında ben onlara yardım ederken iyileştim.” Bu ifade, dayanışmanın tek taraflı bir hiyerarşi değil, çift yönlü bir alışveriş olduğunu kanıtlar. Yardım eden ve yardım alan arasındaki sınırlar, sivil alanda çoğu zaman geçirgendir. Bugün el uzatan kişi, yarın bir başkasının eline ihtiyaç duyabilir. Bu karşılıklılık bilinci, bireyi "yalnız bir kurtarıcı" ya da "çaresiz bir mağdur" olmaktan çıkarır; onu canlı, nefes alan, ilişkisel bir ağın parçası haline getirir. Böylece o soğuk yalnızlık, yerini sıcak bir karşılıklı bağlılığa bırakır.

Kırılganlığı Kabul Etmek ve Gençlik

Elbette sivil toplum alanı, toz pembe ve kusursuz bir iyileşme mekânı değildir. Özellikle afetler veya toplumsal kriz dönemlerinde sahada aktif rol alan bireyler, yoğun bir duygusal yükü sırtlanmak zorunda kalabilirler. Sürekli travmatik hikâyelere maruz kalmak, yüksek sorumluluk hissi ve sınırlı kaynaklarla çözüm üretme stresi, zamanla "tükenmişlik" riskini doğurabilir. Bu nedenle sürdürülebilir bir dayanışma kültürü, yalnızca dışarıya hizmet sunmayı değil; hizmet sunan o fedakâr insanların da psikolojik olarak korunmasını içermelidir. Sağlıklı bir sivil toplum yapısı, kendi üyelerinin de "iyi oluş" halini gözetmek zorundadır.

Bireyselleşmenin ve rekabetin kutsandığı toplumlarda insanlar yardım istemekten imtina edebilirler. Yardım talep etmek, bir yetersizlik veya zayıflık göstergesi olarak algılanabilir. Oysa dayanışma, zayıflığın ilanı değil; karşılıklı insanlığımızın ve muhtaçlığımızın kabulüdür.

Bir topluluğun içinde var olmak, insanın kırılğanlığını saklamak, maskeler takmak zorunda olmadığı şeffaf bir alan yaratır. Bu alan, "psikolojik güvenlik" dediğimiz kavramın temelidir. Kişi ancak yargılanmayacağını, ayıplanmayacağını bildiği bir ortamda zırlarını indirebilir ve ancak kendini açabildiğinde ötekiyle gerçek bir bağ kurabilir.

Bu durum gençler açısından hayati bir önem taşır. Kimlik inşası sürecindeki genç birey, değerlerini ve inançlarını test edebileceği, "ben kimim" sorusuna yanıt arayabileceği sosyal alanlara ihtiyaç duyar. Toplumsal bir mesele için taşın altına elini koymak, gencin hem kendini hem de yaşadığı dünyayı anlamlandırmasına kılavuzluk eder. Bu süreç, o yaşlara özgü yalnızlık ve anlamsızlık hissini azaltırken, öz yeterlik duygusunu güçlendirir. "Ben bir şeyi değiştirebilirim, benim eylemim bir fark yaratır" düşüncesi, öğrenilmiş çaresizlik karşısında en güçlü panzehirdir.

Sonuç: Bağ Kurmayı Yeniden Öğrenmek

Modern yaşamın baş döndürücü hızına karşı dayanışma, "yavaşlatıcı" ve "iyileştirici" bir etki yaratır. İnsanlar birlikte üretirken, kafa kafaya verip düşünürken ve çözüm ararken, ekranların ötesine geçip birbirlerini gerçekten duymaya ve görmeye başlar. Bu duyulma hali, psikolojik olarak düzenleyici bir işlev görür. Duygular paylaşılabildiğinde hafifler; sorumluluk paylaşıldığında taşınabilir hale gelir. Dayanışma tam da bu nedenle yalnızca sosyal bir erdem veya ahlaki bir ödev değil, aynı zamanda toplumun ruh sağlığını koruyucu devasa bir mekanizmadır.

Bugün pek çok insan yaşadığı derin yalnızlığı kişisel bir başarısızlık, bir beceriksizlik gibi deneyimliyor. Oysa yalnızlık çoğu zaman bireysel değil, toplumsal bağların zayıflamasının sistemsal bir sonucudur. Çözüm de bu yüzden yalnızca bireyin iç dünyasında veya terapi odalarında değil; ilişkisel alanın yeniden güçlendirilmesindedir. Mahalle ölçeğinde kurulan o küçük dayanışma ağları, gönüllü gruplar, mesleki topluluklar ya da ortak dertler etrafında oluşan yapılar; bireyin hayata yeniden tutunmasını mümkün kılar. Bu bağlar ilmek ilmek örüldükçe toplumsal güven artar, güven arttıkça katılım güçlenir.

Son tahlilde, yalnızlaşan birey bir kader değildir. Toplum, bireyin karşısında duran soyut ve korkutucu bir yapı değil; bireylerin kurduğu o canlı ilişkiler ağının toplamıdır. Bu ağ güçlendiğinde hem birey hem toplum nefes alır. Sivil toplum, bu ağın bilinçli ve şefkatli biçimde örüldüğü en kıymetli tezgâhlardan biridir. Dayanışma ise bu örgünün kopmayan, en sağlam ipliğidir.

Belki bir yalnızlık çağında yaşıyoruz; ancak paradoksal biçimde dayanışma imkânlarının da hiç olmadığı kadar arttığı bir çağdayız.

“ Kendimize sormamız gereken asıl soru şudur: Kabuğumuzdan çıkıp bağ kurmayı yeniden öğrenmeye, "ötekine temas etmeye hazır mıyız?" Zira iyileşme süreci çoğu durumda bireysel bir çabanın sınırlarını aşar ve ancak paylaşılan, ortaklaşa bir insanlık deneyimi içinde hakiki anlamını bulur.

Sevdenur SEVİM

Uzm. Psikolog

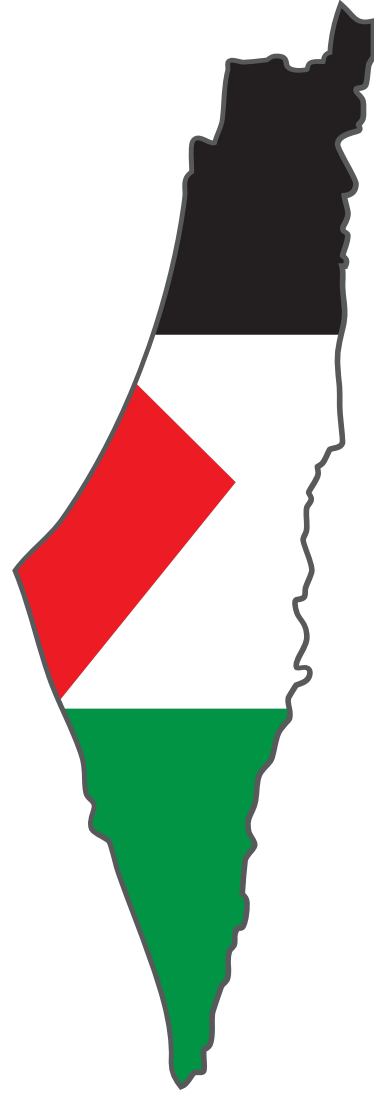

Sivil Toplum ve Gazze: Gençliğin Vicdanla Buluştuğu Yer

Dünyanın herhangi bir köşesinde yaşanan bir acı, artık yalnızca o coğrafyanın sınırları içine hapsedilmiyor. Bir fotoğraf karesi, sarsıcı bir haber ya da birkaç saniyelik bir video, anında ceplerimize, oradan da kalbimize düşebiliyor. Gazze, ne yazık ki uzun zamandır bu acının merkezi. Bombaların gölgesinde büyümeye çalışan çocuklar, enkaz yığına dönmüş evler ve kesintiye uğramış hayatlar... Bu kahredici manzaralar karşısında dünyanın dört bir yanındaki gençler aynı ortak duyguda buluşuyor: Derin bir üzüntü, öfke ve çaresizlik. Peki, bu yoğun duygularla ne yapılmalı? Sadece ekran başında izlemek mi, yoksa harekete geçmek mi? İşte bu can alıcı sorunun cevabı, sivil toplumun gücünde saklı.

Sivil toplum; en yalın tanımıyla vicdanın eyleme dönüştüğü, soyut bir üzüntünün somut bir yardıma evrildiği alandır. Devletlerin siyasi dengelerle, uluslararası kurumların ise bürokratik hantallıkla hareket ettiği kriz anlarında sivil toplum, insani refleksin en saf ve hızlı biçimde ortaya çıktığı mecra olur. Gazze söz konusu olduğunda da bu denklem değişmez. Yardım kuruluşları, insan hakları platformları ve bağımsız gönüllüler; yaşanan dramı dünyaya haykırmak ve mağduriyetleri bir nebze olsun hafifletmek için insanüstü bir çaba sarf eder.

Gençler için bu alan, sadece uzaktan üzülmeyi ötesine geçme imkânı sunar. Gazze'de yaşanan insanlık trajedisi, genç zihinlere şu soruyu sordurur: "Benim bu dünyada bir sorumluluğum var mı?" Sivil toplum, bu soruya gur bir sesle "evet" diyebileceğimiz o meşru zemini açar. Çünkü bu yapı, sınırları, dilleri ve milliyetleri aşan, coğrafyalar üstü evrensel bir dayanışma fikrine dayanır. Unutulmamalıdır ki acının dili, dini ya da ırkı yoktur.

Savaş ve çatışma ortamlarında faturayı en ağır ödeyenler her zaman sivilerdir; bilhassa çocuklar, kadınlar ve yaşlılar. Eğitimin aksadığı, sağlık sisteminin çöktüğü, bir damla temiz suya erişimin bile lüks olduğu Gazze'de sivil toplum kuruluşları; gıda, sağlık ve psikososyal destek alanlarında hayati bir boşluğu doldurur. Ancak sivil toplumun misyonu yalnızca koli taşımakla sınırlı değildir; aynı zamanda hafızayı diri tutar, yaşananların unutulmamasını ve unutturulmamasını sağlar.

Dijital çağın yerlileri olan gençler, sivil toplumun sesini yükselten en stratejik aktörlerdir. Gazze ile ilgili doğru kurgulanmış bir farkındalık kampanyası veya samimi bir yardım çağrısı, gençlerin dinamizmiyle kısa sürede milyonlara ulaşabilir. Bu durum, "Küçük bir paylaşım neyi değiştirir ki?" şeklindeki öğrenilmiş çaresizliği yıkar. Çünkü kamuoyu vicdanı, çoğu zaman gençlerin o gur sesiyle şekillenir.

Sivil toplum tecrübesi, gençlere sadece bir aktivizm alanı değil, vicdanlı bir duruş da kazandırır. Gazze meselesi, salt siyasi bir tartışma malzemesi değil; özünde derin bir insani meseledir. Bu ayrımı yapabilmek, gençlerin düşünsel olgunluğunu artırır. Sahanın içinde yer alan gençler, olaylara tek bir pencereden bakmamayı, her koşulda insan onurunu merkeze almayı öğrenir. Bu pratik, onları geleceğin daha bilinçli ve adaletli karar vericileri hâline getirir. Türkiye'nin sivil toplum hafızasında, Filistin ve Gazze konusunun her zaman özel ve köklü bir yeri olmuştur. Yardım konvoylarından akademik panellere kadar uzanan bu duyarlılık zinciri, nesilden nesile aktarılmaktadır. Ancak bu çabaların sürdürülebilir olması, bayrağı devralacak gençlerin aktif katılımıyla mümkündür. Zira sivil toplum, kuşaklar arası bir vicdan aktarım merkezidir.

Gençler için bu alanda var olmak, sadece "başkaları için bir iyilik yapmak" değildir. Bu süreç, aynı zamanda gencin kendi kimliğini ve değerler sistemini inşa etme yolculuğudur. Gazze gibi küresel vicdanı yaralayan meseleler, gençlerin dünyaya bakış açısını şekillendirir. Zulme karşı nerede durduğun, haksızlık karşısında susup susmadığının, seni sen yapan karakterin omurgasını oluşturur.

Ayrıca sivil toplum, bilgi kirliliğinin zirve yaptığı elbette Gazze konusunda atılan her adımın hemen somut bir sonuç üretmesini beklemek gerçekçi olmayabilir. Bir paylaşım savaşı durdurmaz, bir kampanya tüm acıları bir anda silmez. Ancak sivil toplum, "anlık sonuç" değil, "uzun vadeli etki" odaklı bir maratondur. Bugün inşa edilen bilinç, yarın daha adil politikaların ve daha duyarlı toplumların temelini atar.

Sivil toplum ise bu duyarsızlaşmaya karşı en güçlü panzehirdir. Gazze'de yaşananların sıradanlaşmasına, istatistiksel bir veriye dönüşmesine izin vermez. Bize ısrarla "Bu normal değil" demeyi öğretir. Çünkü bir adaletsizliğe alışmak, onu meşrulaştırmanın ilk ve en tehlikeli adımıdır.

Dijitalleşen dünyada sivil toplum artık sınır tanımaz. Türkiye'deki bir lise öğrencisi, Gazze için yürütülen küresel bir kampanyanın en etkili parçası olabilir. Çevrim içi etkinlikler ve dijital gönüllülük, bu katılımı mekândan bağımsız hale getirir. Bu durum, gençlere evrensel bir sorumluluk bilinci aşılar. Sonuç olarak sivil toplum; Gazze gibi derin insani krizler karşısında gençlerin çaresizliği değil, umudu örgütlediği yerdir. Bu alan, öfkeyi yapıcı bir çabaya, kuru bir üzüntüyü aktif dayanışmaya dönüştürür. Gazze, sadece haritada uzak bir nokta değil; insanlığın ortak vicdan sınavıdır. Bu sınavda takındığımız tavır, tarihin bizi nasıl hatırlayacağını belirleyecektir.

Genç olmak, sadece biyolojik bir yaş aralığı değil; dünyaya karşı onurlu bir duruştur. Sivil toplum ise bu duruşun ete kemiğe büründüğü sahadır. Eğer Gazze'de yaşananlar seni rahatsız ediyorsa, bu rahatsızlığına sahip çık; çünkü o çok değerlidir. Vicdan, rahatsızlıkla başlar. Ve vicdanı diri olan her genç için sivil toplum, susmanın ve "ben de varım" demenin en anlamlı yoludur.

Kadir Can ÇEPEL

Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
4. Sınıf Öğrencisi

Toplumun Sarsılmaz Kalesi ve Cennetin Dünyadaki Şubesi: Aile Müessesesi

İçinde bulunduğumuz modern çağın getirdiği baş döndürücü değişim rüzgârları arasında, toplumların en köklü ve hayati yapı taşı olan "aile" kavramının ciddi sarsıntılar geçirdiği, artık görmezden gelinemeyecek kadar aşikâr bir hakikattir. Hayatın ilk ve en tesirli eğitim kurumu olan, bireyin şahsiyetinin mayalandığı bu mukaddes yuva, günümüzde daha önce hiç olmadığı kadar büyük tehditlerle karşı karşıyadır. Boşanma oranlarının ürkütücü boyutlara ulaşması, aynı çatı altında yaşayan ebeveynler ile evlatlar arasındaki manevi köprülerin yıkılması ve "biz" olgusunun yerini, yıkıcı bir "ben" merkeziliğe bırakması, modern insanın en büyük imtihanlarından biri haline gelmiştir. Oysa aile; biyolojik bir zorunluluktan veya iki insanın basit bir birlikteliğinden ibaret değildir. Aile, bir toplumun inancını, istikbalini, kültürünü ve medeniyet tasavvurunu sırtlayan en stratejik kaledir. Bu kale düştüğünde, toplumun diğer tüm savunma mekanizmalarının da teker teker çökeceği muhakkaktır. Bugün televizyon ekranlarından sosyal medya akışlarına, sokaktaki diyaloglardan komşuluk ilişkilerine kadar her yerde, bu çözümlenin ayak seslerini duyuyoruz. Çocuklar, anne ve babalarından görmedikleri ilgiyi ve şefkati dışarıdaki tekinsiz ortamlarda aramakta; eşler, evlilik birliğini ayakta tutacak yegâne harç olan sabır ve tahammül yerine, öfke ve bencilliği tercih etmektedir. Dolayısıyla, hanelerden huzur ve bereket çekilmekte, evler birer otele, aile fertleri ise birbirine yabancı ev arkadaşlarına dönüşmektedir.

Kolaycılığa Kaçmadan Hakikatle Yüzleşmek

Bu vahim tablo karşısında, toplumsal refleksimiz genellikle suçu dış etkenlere atmak yönündedir. Aile yapısının bozulmasını yalnızca değişen ekonomik şartlara, televizyon dizilerinin ahlaki ifsat eden senaryolarına veya sosyal medyanın kontrolsüz gücüne bağlamak, meseleyi eksik okumaktır. Elbette bu faktörlerin tahrip edici gücü yadsınamaz; ancak asıl mesele, bizim bu saldırılar karşısında ne kadar donanımlı olduğumuzdur. Zira Allah (c.c.), insanoğluna diğer canlılardan farklı olarak "akıl", "irade" ve "ruh" gibi yüce melekeler bahşetmiştir.

“Aile, bir toplumun inancını, istikbalini, kültürünü ve medeniyet tasavvurunu sırtlayan en stratejik kaledir. Bu kale düştüğünde, toplumun diğer tüm savunma mekanizmalarının da teker teker çökeceği muhakkaktır.”

Bizlerin en büyük eksiği; okumamak, araştırmamak, tefekkür etmemek ve en önemlisi vaktimizi malayani, sefih işlerle heba etmektir. Suçu sadece teknolojiye veya zamana atıp kenara çekilmek, sorumluluktan kaçmaktır.

Kimseyi daha çok kabahatli veya masum ilan etmeden önce, herkesin şapkasını önüne koyarak derin bir muhasebe yapması elzemedir. Aile kalesini dışarıdan gelen toplara karşı savunmasız bırakan, içerideki maneviyat eksikliğidir.

Huzurun İlahi Reçetesi: Kur'an-ı Muciz'ül Beyan

İslam dini, aileye diğer hiçbir beşeri sistemin vermediği kadar derin bir kutsiyet atfetmiştir. Ailenin huzuru ve selameti için başvuracağımız yegâne kaynak, şüphesiz ki Kur'an-ı Muciz'ül Beyan ve onun hayata tatbik edilmiş hali olan Sünnet-i Seniyye'dir.

Yüce Rabbimiz, Rum Suresi 21. ayet-i kerimesinde evliliğin gayesini ve ruhunu şöyle beyan buyurur:

"Sizin için kendileriyle huzura eresiniz diye kendi cinsinizden eşler yaratması ve aranızda sevgi ve merhamet var etmesi de O'nun (Allah'ın) varlığının delillerindedir..."

Bu ayet, aile bağının kuru bir sözleşme veya maddi bir ortaklık olmadığını; aksine "sekine" (huzur), "meveddet" (derin sevgi) ve "rahmet" (şefkat) üzerine bina edilmesini gerektiğini haykırır.

Günümüz ailelerinin en büyük açlığı, lüks eşyalar veya konforlu evler değil; işte bu ayette zikredilen sevgi ve merhamettir.

Eşlerin birbirine Allah'ın emaneti nazarıyla bakmadığı bir yuvada, huzurun barınması mümkün değildir.

En Kâmil Örnek: Sünnet-i Seniyye Işığında Aile

Âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamber Efendimiz (s.a.v.), sadece camide imam, savaşta komutan veya devlette başkan değil; aynı zamanda hanesinde örnek bir eş ve şefkatli bir babadır. O'nun hayatı, Sünnet-i Seniyye olarak bizlere en ideal aile modelini sunar.

Hz. Aişe (r.a.) validemiz, O'nun hane-i saadetlerindeki halini şöyle tasvir eder:

“Resûlullah (s.a.v.) evinde ailesine karşı son derece yumuşak huylu ve merhametliydi. Ev işlerinde ailesine yardım eder, kendi söküğünü diker, ayakkabısını tamir ederdi.” (Buhârî, Edeb, 39).

Bugün modern toplumun dayattığı veya geleneksel yapının yanlış yorumladığı "otoriter baba" figürünün aksine; Efendimiz (s.a.v.), torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin'i mübarek omuzlarına alıp onlarla oynayan, çocuklarının gönlünü hoş tutan bir Peygamberdir. O'nun;

“Sizin en hayırlınız, ailesine karşı en hayırlı olanıdır. Ben de aileme karşı en hayırlı olanıyım.”(Tirmizi)

Hadis-i şerifi, "hayırlı insan" olmanın ölçüsünü dışarıdaki kariyere veya sosyal statüye değil, dört duvar arasındaki güzel ahlaka bağlamıştır. Bu, insanlık tarihi için devrim niteliğinde bir bakış açısıdır.

Sağlam Ailenin Üç Temel Direği

Kur'an-ı Muciz'ül Beyan ve Sünnet-i Seniyye rehberliğinde kurulan İslami bir aile yapısı, rastgele değil, şu üç sarsılmaz sütun üzerinde yükselir:

- **1. Sevgi ve Merhamet:** Bu, ailenin harcıdır. Eşler birbirini nefsanî arzular için değil, Allah rızası için sevmelidir. Merhamet, sadece sevgi göstermek değil, eşinin hatasını örtebilmek, yorgunluğunu paylaşabilmektir. Bu iklimde büyüyen çocuklar, topluma sevgi aşıl原因an bireyler olacaktır.
- **2. Adalet ve Sorumluluk:** Ailede huzur, hak ve vazifelerin adaletle dağıtılmasıyla sağlanır. İslam'da ne kadının erkeğe tahakkümü, ne de erkeğin kadına zulmü vardır. Her iki taraf da sorumluluklarını yerine getirdiğinde, aile bir rekabet alanı olmaktan çıkıp, cennete yürüyen bir yol arkadaşlığına dönüşür.
- **3. Sabır ve İstişare:** Hayat dikensiz bir gül bahçesi değildir. Zorluklar karşısında sabır kuşanmak ve kararları "ben dedim oldu" mantığıyla değil, istişare (danışma) ile almak, aileyi krizlerden koruyan emniyet kemeridir.

Beşeri Sistemlerin Çıkmazı ve İlahi Rehberliğin Zarureti

Aile kurumunun nasıl sağlam temeller üzerine inşa edileceği konusunda, hayatımızın her alanında olduğu gibi rehber edinebileceğimiz yegâne şahsiyet Hz. Muhammed (s.a.v.)'dir. O'nun getirdiği ve bugün dünyanın dört bir yanında milyarlarca insanın kalbinde yer eden İslam dini, aileye; hiçbir ideolojinin, devletin, örgütün veya felsefi akımın veremediği değeri vermiştir. İslam, sadece ritüellerden ibaret bir din değil, hayatın ta kendisidir. Bizi yoktan var eden ve fitratımızın kodlarını en iyi bilen Rabbimiz, aile saadetinin şifrelerini de Kitab-ı Mübin'de vermiştir.

Bizlere düşen; modern dünyanın süslü ama içi boş reçetelerini değil, Yaradan'ın reçetesini baş tacı etmektir. Bugün dünyada mevcut olan bütün beşeri kanunları, sosyolojik teorileri ve psikolojik yaklaşımları bir araya getirsek; eğer temelinde ilahi bir şuur yoksa, aileyi ayakta tutmakta aciz kalacağız.

Bu durumu şu çarpıcı metaforla özetleyebiliriz:

İlahi rehberliği reddedip sadece beşeri kurullarla aileyi düzeltmeye çalışmak, altı delik bir kovaya su doldurmaya benzer. Kovayı ne kadar hızlı doldurursanız doldurun, tabandaki inanç ve maneviyat deliği kapatılmadıkça, su tutulmayacak ve o emekler boşa gidecektir. Beşeri kurullar davranışları denetleyebilir ancak kalpleri ve vicdanları ancak Allah korkusu ve sevgisi denetleyebilir.

Meveddet ve Rahmet: Çıkar İlişkisinden Öte Bir Bağ

Kur'an'da eşler arasındaki ilişkinin "meveddet ve rahmet" kavramlarıyla tanımlanması tesadüf değildir. Bu kavramlar, ilişkinin menfaat, güzellik, zenginlik veya statü üzerine değil; fedakârlık, anlayış ve ruh birlikteliği üzerine kurulduğunu kanıtlar. Modern dünyada bireyselleşme adı altında pompalanan "önce ben" anlayışı, tüketim kültürünün dayattığı doyumsuzluk ve sabrı zayıflatan hız çağı, aile bağlarını kemiren birer kurttur. İlahi ölçülerden uzaklaşıldıkça, sunulan geçici çözümlerin (terapi, yaşam koçları, yasal düzenlemeler) kalıcı huzuru sağlamakta yetersiz kaldığı, hatta bazen sorunları derinleştirdiği görülmektedir.

Aile içi huzur ile toplumsal huzur, etle tırnak gibidir. Aile, toplumun kalbidir. Kalbi tekleyen bir beden sağlığı yaşaması düşünülemez. Evinde huzuru olmayan bir öğretmenin öğrencisine, huzuru olmayan bir doktorun hastasına, huzuru olmayan bir yöneticinin halkına verebileceği bir şey yoktur.

☞ Sonuç: Geleceği İnşa Etmek

Netice itibarıyla, aile kurumunun sağlam temeller üzerinde yükselmesi ve gelecek nesillere güvenle taşınması, ancak yaratılış gayesini idrak eden ve hayatını bu gaye doğrultusunda şekillendiren şuurlu bireylerle mümkündür. Kur'an-ı Muciz'ül Beyan'ın ve Peygamber Efendimiz'in Sünnet-i Seniyye'sinin rehberliğinde inşa edilen bir aile, sadece o hane halkının değil, tüm insanlığın saadetine hizmet eden bir mekteptir. ☞

Arif Erdem ÇİÇEKÇİ

İstanbul Teknik Üniversitesi
Fen-Edebiyat Fakültesi/ Kimya Bölümü
4. Sınıf Öğrencisi

GÖRÜNÜR OLMAK YA DA OLMAMAK: Sosyal Medya ve Gençlik Çıkmazı

Sosyal medya labirentinde kaybolan gençlerin sessiz çılgınlıklarını duyuyor musunuz? Dijital çağın yerlileri olan gençler, ekran ışığının gölgesinde büyürken, beraberinde daha önce hiç tanışmadığımız yeni nesil kaygılarla yüzleşiyor. Sosyal medyanın hayatımızın merkezine yerleşmesiyle birlikte, gençlerin ruh sağlığı üzerinde ciddi sarsıntılar meydana gelmeye başladı. Bu yazıda, gençlerin dijital dünyadaki varoluş sancılarını, "görünürlük" baskısını, sanal ile gerçek arasındaki ince çizginin nasıl silikleştiğini ve bu güçlü aracı nasıl lehimize çevirebileceğimizi masaya yatıracağız.

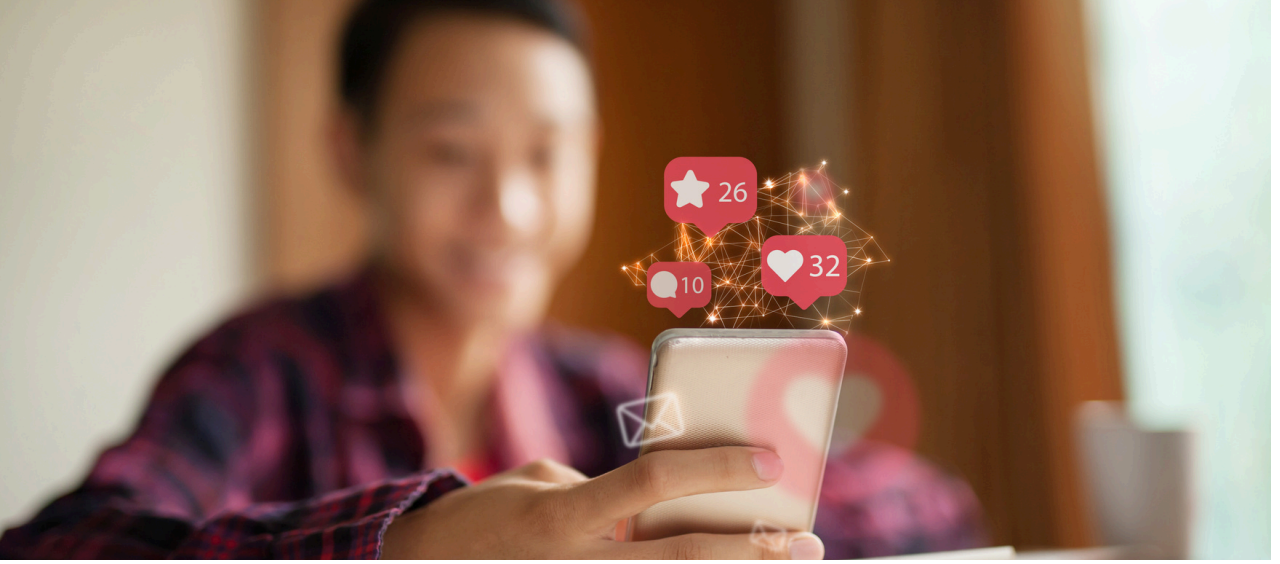
Görünür Olmak = Var Olmak Algısı

Günümüzde sosyal medya kullanmayan bir gençle karşılaşmak, neredeyse imkânsız hale geldi. İnsanlar, dijital platformlarda görünür olduklarında var olduklarını sanıyor. Oysa hayat, karelere sığdırılmayacak kadar geniş ve her anın belgelenmesi gerekmez. Sosyal medya, bizi sürekli bir şeyler paylaşmaya, "buradayım" demeye zorlayan bir vitrin algısı yaratıyor. Bu algıya kapılan gençler, sessiz kaldıklarında veya paylaşım yapmadıklarında geri planda kaldıklarını, hatta unutulduklarını düşünüyor. Tıpkı Truman Show filmindeki gibi, kendilerine sunulan bu yapay düzeni tek gerçeklik sanarak, görünmez bir izleyici kitlesi önünde sürekli performans sergileme baskısı altında eziliyorlar.

Beğeni ve Takipçi Sayıları: Dijital Başarı Ölçütleri

Gençler, paylaştıkları gönderilerin başarısını artık "etkileşim sayıları" ile ölçüyor. Örneğin, büyük bir hevesle paylaştığınız bir video beklenen beğeniyi almadığında, hemen o içeriğin "kalitesiz" olduğu yanılgısına düşüyorsunuz. Oysa bir içeriğin değerli kılan şey, aldığı kalp sayısı değil, taşıdığı anlamdır. Algoritmalar genellikle popüler olanı öne çıkarır, kaliteli olanı değil. Ancak bu yanılsamaya kapılan gençler, beğenilmeyen gönderileri yüzünden kendilerini yetersiz hissedebiliyor, hatta sebepsiz bir depresyona sürüklenebiliyorlar. Bu durum, hem sosyal ilişkilerini hem de akademik başarılarını baltalayan bir özgüven krizine dönüşüyor. Unutmamalıyız ki; sayıların çokluğu kaliteyi değil, sadece popüleriteyi gösterir.

“Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre, ülkemizde sosyal medya kullanım oranı %80’in üzerine çıkmış durumda. Ancak bu yaygınlık, tehlikeli bir yanılgıyı da beraberinde getiriyor: "Paylaşmıyorsam, yokum."

Mahremiyetin Erimesi ve Gözetim Toplumu

Mahremiyet; bireyin kendine ait olanı, ne zaman ve kiminle paylaşacağını belirleme özgürlüğüdür. Ancak sosyal medya, özel alan ile kamusal alan arasındaki sınırları flulaştırarak bu özgürlüğü tehdit ediyor. Mahremiyet, artık korunması gereken kutsal bir hak olmaktan çıkıp, "isteğe bağlı" bir tercihe dönüşüyor. Platformlar kimseyi paylaşım yapmaya zorlamıyor gibi görünse de, kurguladıkları ödül mekanizmalarıyla (beğeni, yorum) sürekli teşhir etmeyi teşvik ediyor. Bir anlık hevesle paylaşılan bir fotoğrafın, saniyeler içinde binlerce kişinin önüne düşmesi ve acımasızca yorumlanması, gençlerde derin pişmanlıklar yaratabiliyor. Sürekli izlenme hissi (panoptikon etkisi), bireyin özgürce hareket etme alanını daraltıyor. Paylaşım yapmadan önce bin kez düşünmek, olası linçleri hesaplamak zorunda kalıyoruz.

Toplumsal Sonuçlar ve Linç Kültürü

Yaptığımız her paylaşım, dijital okyanusta bir dalga yaratır ve bunun toplumsal sonuçları kaçınılmazdır. Sosyal medya, herkesin yargıç, herkesin savcı olduğu bir mahkemeye dönüşebiliyor. En ufak bir hatada veya farklı bir görüşte, klavye başındaki kitleler tarafından acımasızca eleştirilmek, kişi üzerinde kalıcı psikolojik hasarlar bırakabiliyor. Ünlü isimlerin bile toplumsal normlara aykırı bir paylaşım yaptıklarında nasıl linç edildiğine şahit oluyoruz. Bu korku iklimi, bireyleri oto sansüre itiyor. Elbette madalyonun diğer yüzünde olumlu etkiler de var. Sosyal medya, toplumsal farkındalık yaratmak için güçlü bir araç. Bir yardım çağrısı veya hak arayışı, "viral" etkisiyle milyonlara ulaşabiliyor. Ancak bu farkındalık genellikle yüzeysel bir katılımı (bir retweet, bir hikâye paylaşımı) sınırlı kalıyor ve saman alevi gibi sönyor.

Yankı Odaları ve Algoritmaların Tuzağı

Algoritmalar, bize sadece hoşumuza gidecek, bizimle aynı fikirde olan içerikleri sunmak üzere programlanmıştır. Bu durum, bizi farklı seslere kapatan "yankı odalarına" hapseder ve toplumsal kutuplaşmayı derinleştirir. Sadece kendi sesimizin yankısını duyduğumuzda, empati yeteneğimiz körelir; ötekini anlama, farklılıklara saygı duyma becerimizi kaybederiz. Black Mirror dizisindeki gibi, insanlar belli kriterlere göre sınıflandırılır ve sosyal statüler keskinleşir. Yanlış bilginin doğrusuna ulaşmak imkânsızlaşır çünkü algoritma, inandığımız yalanı beslemeye devam eder.

Çözüm ve Farkındalık: Dijital Diyeti Başlatmak

Sosyal medyanın yarattığı bu tahribatı onarmanın ilk adımı, dijital alışkanlıklarımızla yüzleşmektir. Sorun teknolojiye değil, bizim onu kullanma biçimimizdedir. Örneğin, bir fotoğraf paylaştıktan sonra gelen beğeniler beynimizdeki ödül merkezini uyarır ve bizi sürekli paylaşım yapmaya koşullandırır. Bu döngüyü kırmak elimizdedir. "Görünmemeyi seçmek" de dijital çağda devrimci bir duruştur. Her anımızı paylaşmak zorunda değiliz; gizemli kalmak da bir haktır.

"Eleştirel dijital okuryazarlık, bu kaosu reçetesidir. Önümüze düşen her videoyu, her haberi sorgusuz sualsiz kabul etmemeliyiz. Çok beğeni alması, o fikrin doğru olduğu anlamına gelmez. Kendi süzgecimizden geçirmeyen, düşünmeyen bir zihin, kitlelerin akıntısına kapılmaya mahkûmdur."

Ayrıca sosyal medyada büründüğümüz "anonim" kimlikler, gerçek hayattaki değerlerimizle çelişmemelidir. Sanal dünyada savunduğumuz fikirler, ruh sağlığımızı zehirleyecek raddeye gelmemeli. Sosyal medya bir kara delik gibidir; zaman algınızı yutar. Bu yüzden ekran süresine sınır koymak, kendimize olan saygımızın bir gereğidir.

Dikkat Ekonomisi ve Odaklanma Sorunu

Yeni nesil uygulamalar, 10-15 saniyelik videolarla dikkat süremizi (attention span) bir japon balığının seviyesine indirdi. Zihnimizi sürekli uyanan bu hızlı akış, derinleşmeyi engelliyor; eğitimden iş hayatına kadar her alanda odaklanma sorunu yaşamamıza neden oluyor. Bu zihinsel dağınıklığı önlemek için, kısa video döngülerinden (doomscrolling) uzak durmalı ve zihnimizi dinlendirmeliyiz.

“Tüm bu risklere rağmen, sosyal medya doğru ellerde muazzam bir eğitim hazinesidir.”

Madalyonun Aydınlik Yüzü

Üniversiteye hazırlanan bir genç için, dünyanın en iyi hocalarına tek tıkla ulaşma imkânı sunar. Okuldaki eğitimin yetersiz kaldığı noktalarda, YouTube gibi platformlar dev bir kütüphaneye dönüşür. Televizyonda bulamayacağınız belgeselleri, makaleleri ve bilimsel tartışmaları buradan takip edebilirsiniz.

Bu yazıda sosyal medyanın gençler üzerindeki etkilerini; görünürlük algısı, dijital onay ihtiyacı, mahremiyetin erimesi ve toplumsal sonuçlar ekseninde ele aldık. Görünür olmanın "var olmakla" eş tutulduğu bu yanılsama dünyasında, gençler farkında olmadan sürekli bir performans sergileme yorgunluğu yaşıyor. İzlenme ve puanlanma kaygısı, Truman Show ve Black Mirror distopyalarını aratmayacak şekilde özgürlüğümüzü kısıtlıyor. Algoritmaların yarattığı kutuplaşma ise toplumsal diyalogu zayıflatıyor.

Ancak unutmayalım; sosyal medya doğası gereği ne iyi ne de kötüdür; o sadece bir araçtır. Bıçağı cerrahın eline verirseniz hayat kurtarır, katilin eline verirseniz can alır. Belirleyici olan bizim bilinç düzeyimizdir. Dijital okuryazarlık kazanmak, eleştirel düşünmek ve sanal ile gerçek arasındaki dengeyi kurmak, bu süreci lehimize çevirecektir. Sonuç olarak; görünürlük ile mahremiyet arasında sağlıklı bir denge kurabilen, sosyal medyayı hayatının amacı değil aracı yapan bilinçli bireyler için bu platformlar, tehdit değil fırsat kapısı olacaktır.

Büyümenin Sancılı Dansı: Gençlerin ve Ailelerin Ortak Sınavı "ERGENLİK"

“Ergenlik kapıyı çaldığında, sanki bildiğim dünyadan kopup bambaşka bir gezegene düşmüş gibi hissettim. Hem kendi iç dünyamda hem de dışarıdaki sosyal çevremde adı konmamış bir savaş başlıyordu. Psikoloji bilimi, bu dönemi bireyin kimlik inşası açısından en kritik virajlardan biri olarak tanımlar.”

Ben büyürken, hayatın labirentlerinin bu denli karmaşıklaşacağını hiç tahmin etmemiştim. Çocukluk yıllarımda dünya daha basit, daha güvenli ve kesin sınırlarla çevrili, anlaşılır bir yerd. O masum yıllarda yaşanan olayları daha yüzeysel algılar, karşılaştığım sorunları ise gelip geçici bulutlar gibi görürdüm. Parkta oyun oynamak, arkadaşlarla vakit geçirmek ve günün sonunda ailemin güvenli limanına sığınmak bana yetiyordu. Çocuk gelişimi uzmanları da bu durumu doğrular; erken çocukluk döneminde birey dünyayı somut ve sade algılar, soyut düşünme becerileri ise henüz filizlenmemiştir. Bu yüzden çocukluk dertleri, bir yara bandıyla çözülebilecek kadar basit görünür. Ancak zamanın çarkları dönüp ergenlik kapıyı çaldığında, hayatın o güne kadar fark etmediğim katmanlı ve karmaşık yapısıyla yüzleşmek zorunda kaldım.

Ergenlik kapıyı çaldığında, sanki bildiğim dünyadan kopup bambaşka bir gezegene düşmüş gibi hissettim. Hem kendi iç dünyamda hem de dışarıdaki sosyal çevremde adı konmamış bir savaş başlıyordu. Psikoloji bilimi, bu dönemi bireyin kimlik inşası açısından en kritik virajlardan biri olarak tanımlar. Bu süreçte bedenim, zihnim ve duygularım eş zamanlı ve yoğun bir değişime uğruyordu. Çocuk gelişimi perspektifinden bakıldığında; kişiliğin temellerinin atıldığı, sosyal rollerin sorgulandığı ve gelecekteki yaşam rotasının çizildiği sancılı ama gerekli bir süreçti bu.

Beyin Fırtınası ve Duygusal Gelgitler

Vücudum tanımadığım bir hızla değişiyor, düşüncelerim karmaşıklaşıyor, duygularım ise hiç durulmayan bir deniz gibi dalgalanıyordu. Bazen öfkemi kontrol edemeyip volkan gibi patlıyor, bazen ise en ufak bir sözden dolayı gözlerim doluyordu. Nörobilim bu kaosu bilimsel bir zemine oturtur: Ergenlikte, duygusal tepkilerden sorumlu "limbik sistem" gaz pedalına basarken, mantıklı düşünme ve fren mekanizması olan "prefrontal korteks" henüz gelişimini tamamlamamıştır. İşte ani duygu değişimlerimin ve fevri çıkışlarımın biyolojik suçlusu buydu. O dönemde en büyük zorluğum kendimi anlamaktı. Kim olduğumu, kim olmak istediğimi bilmiyordum. Bu sadece hormonların dansı değildi; zihnim, ruhum ve kalbim topyekûn bir tadilata girmişti. Bu kritik dönemde atılan temellerin, yetişkinlikteki ruh sağlığımı doğrudan etkileyeceği gerçeği, sürecin ciddiyetini artırıyor.

Anlaşılmama Çığığı ve Aile Çatışmaları

Ergenlik yıllarımın fon müziğı, derin bir "anlaşılmama" hissiydi. Kendimi aileme anlatmaya çabalarken, kelimelerim sanki havada asılı kalıyor veya çarpıtılıyordu. Onların iyi niyetli öğütleri, benim kulağıma birer yargı cümlesi gibi geliyordu. Oysa tek isteğim, duygularımın ciddiye alınmasıydı. Gelişim psikolojisinin de belirttiğı gibi, ergen birey özerklik talep eder, kendi kararlarının kaptanı olmak ister. Bu ihtiyaç karşılanmadığında ise içe kapanma, öfke nöbetleri ve iletişim kopuklukları kaçınılmaz olur. Arkadaşlarıma açıldığımda bir nebze olsun nefes alabiliyordum; çünkü onlar da aynı fırtınanın içindeydi. Bazen birbirimize can simidi oluyor, bazen de aynı girdapta birlikte sürükleniyorduk. Dışarıdan bakıldığında "ergen tribi" gibi görünen küçük tartışmalar, iç dünyamızda tsunamiler yaratabiliyordu. Özellikle akran ilişkileri, sosyal becerilerin ve empati yeteneğinin geliştiğı en önemli laboratuvarıdır.

Ebeveynlerin Sessiz Çığığı

Ailem bana karşı ne kadar sabırlı olmaya çalışsa da, bu sürecin onları da yıprattığını görebiliyordum. Huysuzluklarım, kaprislerim ve bir gün odamdan çıkmazken ertesi gün susmamam, evin içinde elle tutulur bir gerilim yaratıyordu.

Araştırmalar, ergenliğin sadece genci değil, tüm aile sistemini strese soktuğunu gösterir. Annem, "Seninle artık konuşamıyorum" dediğinde, sesindeki çaresizliğı hissedirdim. Babam ise çoğı zaman sessizliğe bürünür, derin bir iç çekerdi. O nefesin altında hem yorgunluğu hem de "nerede hata yapıyoruz" endişesini sezerdim. Ebeveyn olmak, hele ki ergen bir çocukla aynı çatı altında yaşamak, duygusal dayanıklılık gerektiren zorlu bir sınıvıdır. Uzmanlar, bu dönemde ebeveynlerin sunacağı koşulsuz sevginin, çatışmaların en etkili ilacı olduğunu vurgular.

Kimlik Arayışı ve Rol Karmaşası

Ergenlikte en büyük mücadelem "Ben kimim?" sorusuyla boğışmaktı. Ünlü psikolog Erik Erikson'un dediğı gibi, "Kimlik kazanımına karşı rol karmaşası" evresindeydim. Eğer bu evrede kendime dair net bir benlik oluşturamazsam, gelecekte savrulacaktım. Ailem benim için güvenli rotalar çizerken, ben kendi patikamı bulmaya çalışıyordum. Onların beklentileriyle benim arzularım çatıştığında, ev bir savaş alanına dönüyordu. İçimdeki ses "bağımsız ol" diye haykırırken, dışımdaki dünya "sınırları aşma" diyordu. Bu otorite savaşı, sadece bana değil, aile bağlarımıza da zarar veriyordu. Oysa bu süreç, sınır koymayı ve sorumluluk almayı öğrenmem için hayati bir deneyim alanıydı.

Bazen annemle tartışıp kapıyı çarpıp çıktığımda, öfkem yerini derin bir pişmanlığa bırakırdı. O an haklı olduğuma ne kadar eminsem, sakinleşince kırdığım potların ağırlığı altında o kadar ezilirdim. Ergenliğin en yorucu paradoksu buydu: Anlık duygularla yakıp yıkmak, sonra külleri arasında pişmanlık duymak. Duygusal düzenleme becerilerim henüz gelişmediği için, aynı döngüyü defalarca yaşıyordum.

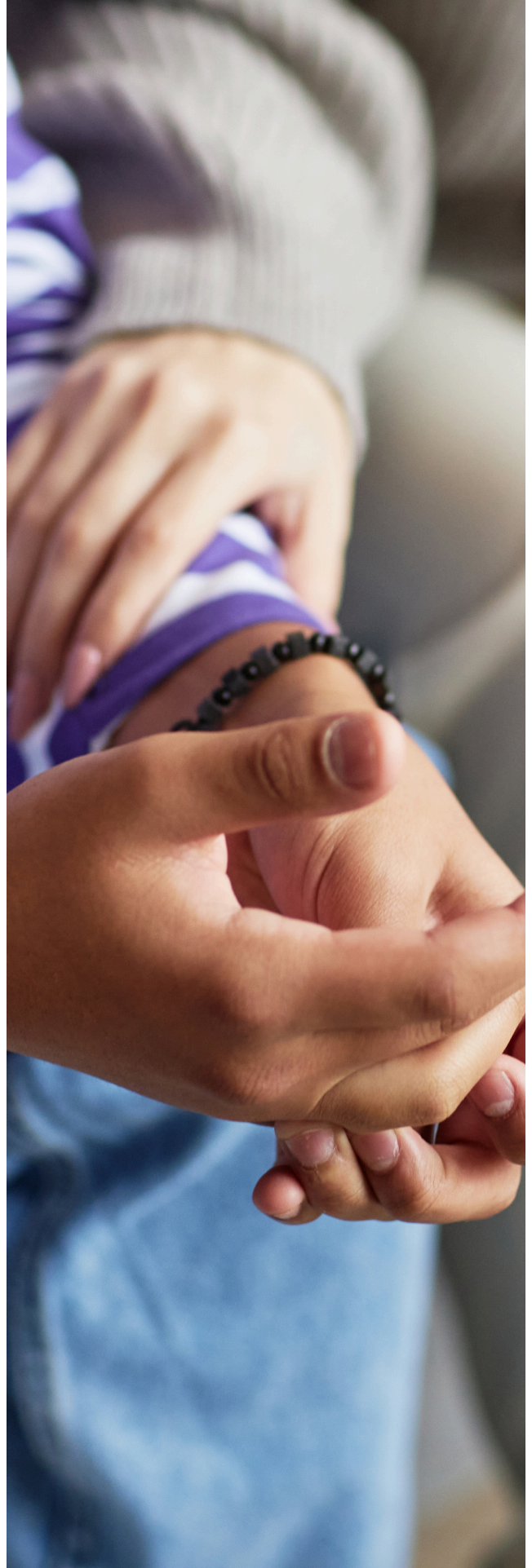
Geriye Dönüp Baktığımda...

Bugün o fırtınalı yıllara baktığımda, ailemin yaşadığı zorlukları çok daha iyi anlıyorum. Onlar da benimle birlikte bilinmez bir denizde kürek çekiyorlardı. Bana kızdıklarında onları düşman sanıyordum ama aslında tek dertleri beni korumaktı. Onların kaygısı benim göremediğim buzdağlarıydı; bense sadece özgürlüğümün kısıtlandığını sanıyordum. Birbirimizi yanlış anladıkça aramızda görünmez duvarlar örülüyordu. Oysa açık ve yargısız bir iletişim, o duvarları yıkacak tek balyozdu. Ergenlik, büyümenin kaçınılmaz ve gerekli bir basamağıdır. O dönem yaşadığım krizler olmasaydı, bugünkü ben olamazdım. Düşe kalka, hata yapa yapa büyüdüm. Ancak bu sürecin daha az hasarla atlatılması mümkündür. Ailelerin, gencin öfkesini şahsi bir saldırı değil, bir yardım çağlığı olarak görmesi gerekir. "Aktif dinleme" dediğimiz o sihirli değnek, gencin anlaşılma ihtiyacını karşılayarak öfkesini dindirir. Gençlerin de sanatla, sporla veya yazıyla duygularını kanalize etmesi, o içsel basıncı azaltır. Ben günlüğüme sığınmasaydım, belki de o sıkışmışlık hissiyle baş edemezdim.

Sonuç olarak; ergenlik korkulu bir rüya değil, büyümenin en gerçekçi yüzüdür. Bu zorlu yolculuğu sağlıklı tamamlamanın anahtarı ise karşılıklı empati ve iletişimdir. Ne gençler asi birer düşman, ne de aileler baskıcı birer gardiyandır. Sadece iki taraf da değişen bu yeni dili konuşmayı öğrenmeye çalışmaktadır. Eğer o ortak dili bulabilirsek, ergenlik hayatın en öğretici dönemine dönüşebilir.

Elif ERSOY

Kırklareli Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi/ Çocuk
Gelişimi Bölümü
4. Sınıf Öğrencisi

Hayırda Fırsat Maliyeti: Yardımdan Sisteme Geçiş Zorunluluğu

Mehmet Ziya Yegin

İbn Haldun Üniversitesi Yönetim
Bilimleri Fakültesi / İktisat Bölümü
2 Sınıf Öğrencisi

Yaklaşık dört beş yıldır çeşitli sivil toplum kuruluşları, vakıflar ve derneklerle farklı biçimlerde temas halindeyim. Kimi zaman bir etkinliğin organizasyon mutfağında bulundum, kimi zaman projelerin koordinasyonunu üstlendim. Bu süreçte sahada karşılaştığım en temel yapısal sorunlardan biri, kurumların büyük bir kısmının ellerindeki kaynakları oldukça verimsiz kullanmasıydı. Peşinen belirtmeliyim ki bu yazı, herhangi bir kurumu hedef tahtasına oturtmak için değil; aksine, büyük fedakârlıklarla çalışan bu yapıların çok daha iyi işleyebilmesi adına bir özeleştirici alanı açmak gayesiyle kaleme alınmıştır.

Sanılanın aksine, sivil toplum kuruluşlarının (STK) temel problemi bir kaynak kıtlığı değildir. Birçoğunun elinde azımsanmayacak ölçüde kaynak bulunur. Asıl kriz, bu kaynakların doğru kanallara yönlendirilememesidir. Bir başka deyişle mesele parayı bulmak değil, parayı doğru yere yatırabilmektir.

STK'ların kahir ekseriyetinde büyük bir fedakârlık ve samimi bir gayret var. Ancak hepimizin bildiği üzere iyi niyet, iyi sonuçlar üretmek için tek başına yeterli olmuyor. Özellikle kaynak dağıtım söz konusu olduğunda, stratejik planlama eksikliği ciddi verimsizlikleri beraberinde getiriyor.

Örneğin, büyük bir vakfın İstanbul'daki tüm imam hatip liselerine yönelik bir program yürüttüğünü düşünelim. Amaç, mümkün olduğunca çok okula temas etmek ve herkese eşit oranda katkı sunmaktır. İlk bakışta son derece adil ve kapsayıcı duran bu yaklaşım, yakından incelendiğinde kaynakların israfına yol açar. Zira bu okulların hiçbiri aynı potansiyel ve seviyede değildir. Kimi güçlü bir akademik altyapıya sahipken, kimi temel varoluşsal problemlerle boğuşmaktadır.

Kısıtlı kaynakların yönetimi, esasen ekonominin de en temel problemi. Elinizdeki sınırlı kaynağı her yere eşit şekilde serpiştirmek, çoğu zaman en iyi sonucu vermez. On üzerinden beş veya altı seviyesinde olan bir okulu, doğru ve yoğunlaştırılmış bir destekle dokuz seviyesine çıkarabilecek potansiyeliniz varken; kaynaklar eşit dağıtıldığı için o okul ancak yediye ulaşabilir. Zayıf durumdaki okul da benzer şekilde milimetrik bir ilerleme kaydeder. Günün sonunda herkes bir adım atmış olur ama hiçbir yerde o beklenen gerçek "sıçrama" yaşanmaz.

Hayır İşlerinde "Fırsat Maliyeti"

İşte bu tablo, sivil toplum dünyasında pek yüksek sesle dile getirilmeyen bir kavrama işaret ediyor: Hayırda fırsat maliyeti.

Ekonomide fırsat maliyeti, bir tercihte bulunurken vazgeçmek zorunda kaldığınız en iyi alternatifin değeridir. Hayır faaliyetlerinde de tam olarak bu işler. Siz elinizdeki bir kaynağı belirli bir projeye harcadığınızda, o kaynağın başka bir alanda çok daha büyük bir etki yaratma ihtimalini ortadan kaldırırsınız. Dolayısıyla mesele sadece "yardım yapmak" değil, yardımın en yüksek verimi üreteceği noktayı bulmaktır.

Sahadaki ilginç gözlemlerimden biri de şudur: Geniş kitlelere hitap eden büyük kurumlar kaynak dağıtımında genellikle dağınık bir yapı sergilerken; küçük, niş alanlarda çalışan dernekler çok daha etkili ve kalıcı sonuçlar üretebiliyor. Lise mezun dernekleri bunun en canlı örnekleridir. Küçük bir ekosisteme odaklandıkları için öğrencileri birebir tanıyabiliyor, süreçleri adeta bir terzi titizliğiyle işleyebiliyorlar.

Burs Vermek mi, Mentorluk Etmek mi?

Burs meselesi, bu durumun en somut yansımasıdır. Türkiye'de sayısız dernek öğrencilere burs veriyor. Fakat burs alan o öğrencinin akademik gelişimi, kariyer rotası veya karakter inşası çoğu zaman takip edilmiyor. Gence maddi destek sağlanıyor ancak uzun vadede nasıl bir vizyon kazandığıyla sistematik olarak kimse ilgilenmiyor.

Oysa bu kurumların yönetimlerinde son derece kalifiye insanlar var. Bu isimler iyi kurgulanmış bir mentorluk

ağına dahil edilse, öğrencilerin gelişimi sadece maddi değil, entelektüel olarak da desteklenebilir. Kariyerleri doğru yönlendirilen bu gençler, yarınların başişçileri ve mentorları olarak sistemi yeniden besleyebilir.

Bunun yerine burs süreci genellikle basit bir "yardım dağıtma" işlemine indirgeniyor. Para veriliyor ve ilişki o noktada kesiliyor. Bu da sivil toplum faaliyetinin uzun vadeli dönüştürücü gücünü sıfırlıyor.

Kendi lisemin mezunlar derneğinde tanık olduğum bir programda otuz öğrenci, otuz mentorla eşleştirilmişti. Dokuz ay boyunca düzenli görüşmelerle bu gençlerin kariyer yönelimleri takip edildi. Normal şartlarda üniversitelerin kariyer merkezlerinin yapması gereken bu profesyonel çalışmaları, vizyon sahibi küçük dernekler üstleniyor.

Bizim camiamızın elinde bu tarz nitelikli işler için muazzam bir insan kaynağı var. Çoğu insan hiçbir maddi beklentisi olmadan tecrübesini aktarmaya hazır. Ancak bu enerjiyi doğru bir "sistem" havuzunda toplayamadığımız için ya birbirimizin ne yaptığımızdan habersiz kalıyoruz ya da aynı işleri farklı binalarda tekrar tekrar yaparak enerjimizi tüketiyoruz. Yönetim kurullarındaki kısıtlı iletişim, sahadaki uzmanlara ve gönüllülere inmiyor. Sonuç? Aynı mahallede, birbirinin kopyası faaliyetler ve israf edilen bütçeler...

PR Çalışmaları ve Gerçek Etki

Bu koordinasyonsuzluğun bir başka yüzünü liselerdeki etkinlik furçasında görüyoruz. Çalıştaylar, seminerler, Model Birleşmiş Milletler (MUN) simülasyonları... Dışarıdan bakıldığında öğrencilere harika bir hareket alanı sağlıyor gibi duran bu etkinlikler, çoğu zaman devasa bütçeli PR faaliyetlerinin ötesine geçemiyor. Sahne düzenleri, afişler, lüks ikramlar derken on binlerce lira harcanıyor. Elbette bu etkinliklerin gençlere ekip çalışması, sosyalleşme gibi katkıları var. Ancak "Harcanan kaynak / Elde edilen gerçek fayda" rasyosuna baktığımızda, bu yatırımların doğruluğunu ciddi şekilde sorgulamamız gerekiyor.

Bu geniş bütçeler yüzlerce öğrenciye yüzeysel tecrübeler yaşatmak yerine, özel yetenekleri olan gençlerin derinlemesine gelişimine aktarılabilir.

Örneğin, geçtiğimiz günlerde bir imam hatip lisesinin, öğrencilerini yurt dışındaki camilere müezzin olarak gönderdiği bir proje dikkatimi çekti. Bir gencin o yaşta hem uluslararası bir tecrübe edinmesi hem de manevi bir sorumluluk yüklenmesi olağanüstü bir vizyondur. İşte doğru ve odaklanmış kaynak kullanımının tam karşılığı budur. Ne yazık ki okullarımızın çoğu, yurt dışı kurumlarıyla bu denli sürdürülebilir köprüler kurabilmiş değil.

Kurumsallığa Geçiş

Özetle, camiamızın en büyük problemi yardım etmek değil, sistem kuramamaktır. Yardım etme konusunda reflekslerimiz çok güçlü; insanlarımız fedakâr ve samimi. Ancak bu kültürümüz ağırlıklı olarak "alaylı" bir şekilde geliştiği için, kurumsallaşma ve sistem inşası aşamasına geçişte zorlanıyoruz. Bu alaylı kültürden gelen büyüklerimiz, yıllarca devasa fedakârlıklarla bu yapıları ayakta tuttular. Fakat artık o yapıları birer "sisteme" dönüştürme vakti geldi.

Artık kendimize şu zor soruları sormak zorundayız:

- Yaptığımız yardımlar gerçekten camiamızın ve gençlerimizin önünü açan fırsatlar mı üretiyor?
- Yoksa sadece "bir şeyler yapmış olma" hissiyle vicdanımızı rahatlatan döngülerin içinde mi hapsoldük?
- Çocuklarımızın ufkunuzu genişleten kalıcı imkânlar mı sunuyoruz, yoksa onları kısa süreliğine heyecanlandıran ama temelde hiçbir şeyi değiştirmeyen şovlar mı üretiyoruz?

Bir camia, sadece yardım ederek büyüz; sistem kurarak büyüz. Biz bugüne kadar el uzatmayı, dertlenmeyi, yardım etmeyi çok iyi öğrendik. Fakat kaynaklarımızın sınırsız olmadığını fark edip, artık sistem kurmayı öğrenmek zorundayız. Çünkü israf edilen, yanlış yere harcanan her kaynak, aslında doğru yerde kurulabilecek parlak bir geleceğin elinden çalınmış demektir.

Mesele daha çok yardım yapmak değil, yardımı stratejik bir güce dönüştürebilmektir. Aksi halde tüm o iyi niyetli çabalarımız, etkisiz birer girişim olarak kalmaya mahkûmdur.

Bazen hayır yapmak kadar önemli olan tek şey, o hayrın fırsat maliyetini doğru hesaplayabilmektir.

Son söz olarak; Allah bu işlerin peşinden yıllarca karşılıksız koşan herkesten razı olsun. Bugün bu eksiklikleri konuşabiliyorsak, bu, bize yolu açan o samimi insanların emeği sayesinde. Biz gençler sivil toplumu, bugün eleştirdiğimiz o büyüklerimizden öğrendik. Bu yüzden çözüm onların kenara çekilmesi değil, bilakis tecrübelerini bizlerle paylaşarak bize mentorluk etmeleri ve bayrağı yeni nesle devretmeleridir. Onların emeğinin hakkını vermek ve bu mirası geleceğe en güçlü şekilde taşımak, artık bizim boynumuzun borcudur.

Tıp ve

Sivil

Toplum:

Aynı Amaca Farklı Yollardan Ulaşmak

Tıp, insan yaşamını korumayı ve iyileştirmeyi hedefleyen en köklü alanlardan biridir. Ancak sağlık yalnızca hastalıkların teşhisi ve tedavisiyle sınırlı değildir. Bir bireyin sağlıklı olması; çevresi, ekonomik koşulları, eğitim düzeyi, sosyal ilişkileri ve toplumsal destek mekanizmalarıyla doğrudan bağlantılıdır.

Bu nedenle modern dünyada sağlık hizmetlerini yalnızca hastaneler ve poliklinikler üzerinden değerlendirmek eksik kalır. Toplumun sağlıklı kurduğu bağı güçlendiren her yapı, dolaylı olarak tıbbın çalışma alanına katkı sunar. İşte tam da bu noktada sivil toplum devreye girer. Çünkü gönüllü yapılar ve dayanışma ağları, çoğu zaman resmi sistemin ulaşamadığı yerlere temas eder.

Bir hekim için hastalık genellikle belirti, bulgu ve tanı ile ifade edilir; ancak hasta açısından durum çok daha geniştir. Hastalık, kişinin günlük yaşamını, ailesini, iş hayatını, psikolojik dengesini ve sosyal çevresini etkiler. Kronik hastalık tanısı alan bir birey yalnızca ilaç kullanmayı öğrenmez; yaşam biçimini de değiştirmek zorunda kalır. Diyabet hastası beslenmesini düzenler, hipertansiyon hastası stresle ilişkisini gözden geçirir, böbrek hastası sıvı dengesine dikkat eder. Bu süreçlerde yalnızca tıbbi bilgi vermek yeterli olmaz; sosyal destek, yalnızlık hissini azaltması ve benzer deneyimleri yaşayanlarla iletişim kurabilmek büyük önem taşır. İşte bu noktada hasta destek grupları ve sağlık temelli sivil toplum girişimleri devreye girer.

Alperen Tolga AYDOĞAN

İstanbul Sağlık Teknolojileri
Üniversitesi Tıp Fakültesi
2. Sınıf Öğrencisi

Sivil toplumun sağlık alanındaki en önemli katkilarından biri farkındalık oluşturmaktır. Birçok hastalık erken fark edildiğinde tedavi edilebilir ya da ilerlemesi yavaşlatılabilir. Ancak insanlar çoğu zaman belirtileri önemsemez, kontrole gitmeyi erteler veya bilgi eksikliği nedeniyle riskleri fark etmez.

Meme kanseri taramaları, organ bağışı kampanyaları, kan bağışı organizasyonları ya da sigarayla mücadele çalışmaları yalnızca bilgilendirme değil, aynı zamanda toplumsal davranış değişikliği oluşturma çabasıdır. Doğru bilgiye ulaşmak bazen bir broőürle, bazen bir seminerle, bazen de küçük bir gönüllü etkinlikle mümkün olabilir.

**// Çünkü iyi bir hekim
olmak yalnızca kitap
bilgisini öğrenmekle
sınırlı değildir; toplumun
farklı kesimlerini görmek,
sağlık eşitsizliklerini fark
etmek ve insanların sağlık
hizmetine erişimde
yaşadığı güçlükleri
doğrudan gözlemlemek
çok öğreticidir. Empati,
ancak insanların yaşadığı
koşulları görmekle gerçek
anlamda gelişir.**

Son yıllarda sağlık alanında gönüllülüğün artması dikkat çekicidir. Üniversite öğrencileri arasında sağlık taramaları, yaşlı bakım ziyaretleri, çocuklara yönelik hijyen eğitimleri ve kırsal bölgelerde yapılan bilinçlendirme çalışmaları giderek yaygınlaşmaktadır. Tıp öğrencileri için bu tür faaliyetler yalnızca sosyal sorumluluk değil, aynı zamanda mesleki gelişimin bir parçasıdır. Çünkü iyi bir hekim olmak yalnızca kitap bilgisini öğrenmekle sınırlı değildir; toplumun farklı kesimlerini görmek, sağlık eşitsizliklerini fark etmek ve insanların sağlık hizmetine erişimde yaşadığı güçlükleri doğrudan gözlemlemek çok öğreticidir. Empati, ancak insanların yaşadığı koşulları görmekle gerçek anlamda gelişir.

Afet dönemlerinde tıp ve sivil toplum ilişkisi daha da görünür hale gelir. Depremler, seller, salgınlar veya kitlesel göçler sırasında sağlık sistemleri büyük bir yük altına girer. Böyle zamanlarda gönüllü ekipler, yardım organizasyonları ve yerel dayanışma ağları hayati rol oynar. İlk yardım malzemelerinin ulaştırılması, temel ilaçların dağıtılması, hijyen koşullarının sağlanması ya da çocuklara psikolojik destek verilmesi çoğu zaman sivil girişimlerin hızlı organizasyonu ile mümkün olur. Resmi sistem planlıdır; sivil toplum ise hız kazandırır. Bu da iki yapının birlikte çalışmasının gerekliliğini gösterir.

Pandemi süreci de bu ilişkinin önemini kanıtlamıştır. Sağlık çalışanları yoğun bakım ünitelerinde mücadele verirken, sivil toplum farklı alanlarda destek sunmuştur. Maske üretiminden yaşlı bireylere gıda ulaştırılmasına, doğru bilgi paylaşımından psikolojik destek hatlarına kadar birçok girişim gönüllü yapılar tarafından yürütülmüştür. Özellikle yanlış bilginin hızla yayıldığı dönemlerde güvenilir bilgi üretmek ve bunu sade bir dille topluma ulaştırmak çok değerli hale gelmiştir.

Ruh sağlığı alanında da sivil toplumun katkısı giderek artmaktadır. Psikolojik destek alma konusunda toplumda hâlâ çekinceler vardır. Ancak gençlik toplulukları, üniversite kulüpleri ve farkındalık çalışmaları sayesinde bu konular daha görünür hale gelmektedir. Bir kişinin yalnız olmadığını hissetmesi, benzer duygular yaşayan başkalarının da olduğunu görmesi tedaviye başlama sürecini kolaylaştırabilir.

Sivil toplum aynı zamanda hasta hakları konusunda da önemli bir savunuculuk alanıdır. Engelli bireylerin sağlık hizmetlerine erişimi, nadir hastalıklarla yaşayanların görünürlüğü, kronik hastaların sosyal destek hakları gibi konular çoğu zaman sivil girişimlerle gündeme gelir. Bir sağlık sorununun toplumda görünür olması, kamusal çözüm arayışını da beraberinde getirir. Böylece sağlık politikaları daha kapsayıcı hale gelir.

Koruyucu hekimlik açısından bakıldığında sivil toplumun rolü daha da belirginleşir. Hastalık oluştuktan sonra tedavi etmek yerine, oluşmadan önce önlem almak hem birey hem toplum için daha etkilidir. Düzenli egzersiz alışkanlığı kazandırmak, sağlıklı beslenme bilinci oluşturmak, çocuklara hijyen eğitimi vermek ya da bağımlılıklarla mücadele etmek uzun vadeli toplumsal kazanç sağlar. Bu çalışmalar doğrudan insanlarla temas gerektirir.

Resmî sağlık sistemi tedavi sunar; davranış değişikliği ise toplumsal etkileşimle gelişir.

Tıp ve sivil toplumun ortak noktası nettir: ikisi de insan hayatını daha iyi hale getirmeyi amaçlar. Tıp bunu bilimsel yöntemlerle yapar; sivil toplum ise dayanışma, gönüllülük ve farkındalık üzerinden ilerler. Birlikte olduklarında etki alanları büyür. Çünkü sağlık yalnızca reçete yazmak ya da ameliyat yapmak değildir; aynı zamanda yaşam koşullarını iyileştirmektir.

Gelecekte sağlık sistemlerinin daha güçlü olabilmesi için hekimlerin toplumsal duyarlılığı yüksek bireyler olarak yetişmesi önemlidir. Aynı şekilde sivil toplumun da bilimsel bilgiyle daha güçlü bağ kurması gerekir. Sağlık alanında kurulacak her ortaklık topluma doğrudan yansır. Çünkü en iyi sağlık sistemi bile toplumla bağ kurmadığında eksik kalır.

İki Ses, Tek Yol: Bilmekten Hakimiyete, Yoldan Hakikate

YAZANLAR

Dr. Elif Merve Koç & Alihan İnci

“Hakim olmadığınız bir şeyde beceri geliştiremezsiniz.”

Modern çağın en büyük yanılgısı, bilmenin hâkim olmakla karıştırılmasıdır. Bugün öğretim, anlamaktan çok ezberlemeye; akıldan çok hafızaya dayanmaktadır. Bilmenin yüzeysel hâliyle anlamanın derin hâli arasındaki fark giderek açılmaktadır. *“Modern dünyada öğretimin bütünüyle kaftan ibaret olan sadece kitaba bağlı kalan kitabi anlayış içinde gerçekten anlamaktan daha ziyade öğrenmek mi söz konusudur? Yani hafıza, aklın yerine mi konulmak isteniyor?”*

Rene Guénon'un sözleri burada modern eğitimin ezber ve bilgi biriktirme üzerine kurulu yapısını eleştiriyor. İnsanlar bilginin özüne hâkim olmadan, sadece bilgiyi tüketiyor ve tekrarlıyor. Bu da öğrenmenin derinliğini, yani “hakimiyet” duygusunu ortadan kaldırıyor.

İnsanın kendini ve evreni anlamaya çalışmasındaki mücadele; bin yıllardır süregelen bir gelenek. Aslında yaratılışın bir parçası.

Peki, insanın bilgiye hükmetme çabası Tanrısal bir sanrı meydana getirir mi? Hükmetme dürtüsü haddi aşmak ile sınırdış mı?

Bu sorular, insanın yalnızca bilgiyle değil, aynı zamanda yürüdüğü yollarla da şekillendiğini düşündürür.

İnsanlar üç gün diye tasvir edilen bir zaman diliminde doğan yaşayan ve ölen canlılardır. Canlılar ölür lakin irade sahibi olmasıyla öbür türlerden ayrılan insanoğlunun tercihleri de bu süreçlere mutlak katkı sağlar. Olaylar ve durumlar dediğimiz paradigmatik süreçlerde iradi varlıklar olarak hayatımızda tercihlerde bulunuruz. Tercihlerimizde bazen yol ayırımına girer bazen de yolları birleştirmeye çalışarak farklı metodolojiler izleriz. Seçtiğimiz yolların da kendi içinde kuralları ve bir ekosistem aidiyeti vardır. O ekosisteme uyum sağlayabilmeli, olabildiğince güvenli bir yolculuk yapabilmek için yollara hakim olmalıyız.

Hayatımıza hakim olmak iradi bir canlı olarak bizim için çok kıymetli olsa da bu duygu durumunun fazlası da bizi özgünlük üretimden alıkoyacak olan mekanikleşmeye götürür.

Yol var, yolu bilmek çok kıymetli lakin yolun her ince ayrıntısına kadar bilmek de yaşamı monotonlaştırır.

Yol var, yolu bilmemek bizi kaygılandırır lakin keşfe açık olmakta bambaşka hikayeler yazabilmeyi oluşturur. Yola çıkmak konusunda hemfikirizdir lakin yola çıkmadan evvel uzun bir araştırma ve derinleşme yoluna giderek sağlam ama başı-sonu tahmin edilebilir bir yol mu yürümeliyiz? Yoksa sırtımıza çantamızı alıp "Kul Ahmet erken kalkar, Haydi ya nasip derdi" sözünden ithafla kulağımızda bildiğimiz Barış Manço, önümüzde bilmediğimiz yol yürümeli miyiz?

Ya da yola çıkmadan yerimizde mi saymalı ânları vakit öldürürcesine yok mu etmeliyiz?

Yollar çıkılır, yollar aşılır, yollar vardır, yollar sorguladır.

Yoldur, yol budur, yol.

İnsan, bu yolun içinde yalnızca yürüyen değil; aynı zamanda anlam arayan bir varlıktır.

Yolu bilmeden, yolculuğun hakiki olur mu? Yola revan olmak niyeti taşımadan hakikatin yoldaşın olur mu? Yoldaşın olan her daim hayrı ve sabrı getirir mi? Hakkı arama yolculuğu, sana hakiki bir istikamet verir mi?

Anlam arayışı olan bir kişi, baktığı resmi önce gözüyle, sonra gönlüyle, sonrasında aklıyla inceler. Bu zincir bir idrak yoludur. Bir idrak meselesi.

Güzelse ısınır, ısınırsa gönle alır. Gönül kabullenirse o güzelliği, aklıyla idrak eder. Bir sağlama yapacak olursak kalp ile tasdik edilmeyeni, dil ikrar etmez. Bu sorular, insanın yalnızca bilgiyle değil, aynı zamanda yürüdüğü yollarla da şekillendiğini düşündürür.

Tasdik, ikrar ve idrak.

Hayatı okumamız için üç anahtar. Bu anahtarlar ki bizlere idrak meselesinde kapı açacak. Yolda olduğuna kani olmuş kişi, önce yolun sahibini arayacak. Bu yol seni nereye götürecektir? Sonrasında yoluna yoldaş bakacak. Bu yol kimlerle sürüp gidecek?

Yolun engebese, çamuru, toprağı bulaşacak kişiye. Yol ne kadar meşakkatliyse yoldaşın hakikisi yar olacak kişiye.

Bu yol ki öğretecek kişiye.

Yollar kısalır, yollar uzar. Yokuş da çıkar, dümdüz çayırlar. Yolda biri gelir, biri kaçar.

Yola bir kez daha bakar, yoldan çıkmak ister insan. Yoldur bu, usandırır kimi zaman. Kimi zaman yorar. Yorulur durur insan, dinlenir de yeri gelir usulca. Ama şöyle bir bakakalır yola; gözleri gündeğümünü görür hele bir de günbatımına baksa. Ne derdi kalır ne tasa...

Yoldaşı bir vardır bir yoktur ama yol oradadır. İçindedir adeta. Yolun varlığını, yolcunun gelip geçmesini tasdik eder yolcu. İkrar eder yolu. Ve idrak eder asıl yolun sahibini yolcu.

Bu nicelerin gelip geçtiği bir yoldur. Bazen sevinçtir, bazen bir üzüntü. Bir oyun ve eğlencedir, bazen de bir hüznün ve kuyu. Ama yolculuktur hakikate giden, Hakk'a olan heva heves. Hakikati gören yolcu; yolu da sever, yolculuğu da. Yolun sahibine amenna.

Bir yolculuğun içinde bir yolcu. Bu yolculukta insan, hakimiyet ile teslimiyet arasında da bir denge arar.

Yollara çıkmanın güzelliğinde hemfikirsek de yollara hakim olmayı mı konuşmalıyız? Yollar güzeldir ama bilinen yollar daha önceden defalarca deneyimlenmiş yemeklere benzerliğiyle insandaki üretim aşkına ket vurmaz mı? Hepimiz gittiğimiz yol kadarızdır ya da gidebilmeyi tahayyül edebildiğimiz yollar kadar.

Yola çıkarken yol olgusundan içeri girer ve zamanın farklı bir katmanını yaşamaya başlarız, zamanın katmanını yaşarken yelkovanla akrebe hakim olamayız ama akış halinde yönelime kapılmak biraz da bizim elimizdedir.

Teslimiyet dediğimiz faktörle, umursamazlık denilen faktörü kardeş sayabilir miyiz? Ya da aynı annenin birbirine iki benzemez huysuz oğlan çocuğu mudur teslimiyet ve umursamazlık?

Çocukları severim. Saflığı masumluğu ve bütün kirlere rağmen her dem temiz olmayı hatırlatan bu küçük insanlarda kendi içinde cinsiyeten ikiye ayrılır: Kız çocuğu güzelliği ve zarafeti temsil ederken erkek çocuğu ise gücü ve erk olmayı temsil eder. Teslimiyetle umursamazlık kardeş olarak görünse de kızla oğlan kadar birbirinden uzak ama birbirine yakın iki kavramdır.

Teslimiyet olması gereken yer de direksiyondan elimizi çekip hakim olma duygusundan uzaklaşmamız ve tek hakime teslim olmamızdır. Umursamazlık ise olur olmaz yerden direksiyondan elimizi çekip sonrasını düşünmeden bir karanlığa atlama halidir.

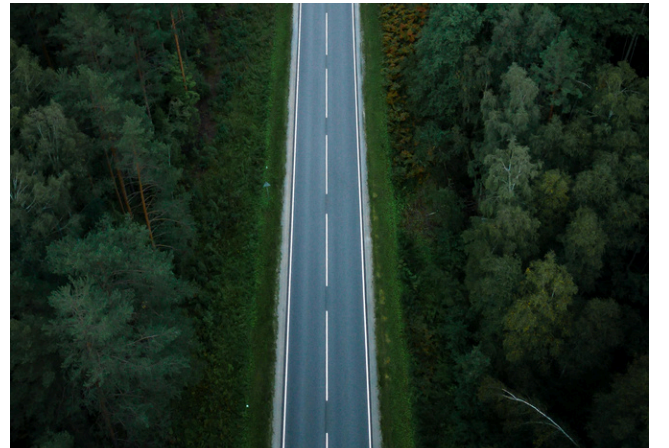
Sevdiğimiz kadın bize özeldir, bizce özeldir ve mahremdir. Binlerce telden oluşan saçının her bir teline şarkılar söylenir şiirler yazılır da somut olarak o teli bir lavabo kenarında ya da tabağımızda yemekte görünce istemsizce yüzümüzü buruştururuz. Birbirinden alakalı ama birbiriyle alakasız bu örnek dizisiyle vermek istediğim örneklerde de belirttiğim gibi hakimiyet güzel, özel ve nedenlidir.

Hakimiyet güzel iken Hakimlerin Hakimine, Mutlak Güç Sahibi Yaradan'a teslimiyette bulunmak fitratımıza göstereceğimiz en kadim saygıdan başka ne olabilir?

Yollar bizimdi, bizimdir, bizim lakin yollar manayı bilerek gidince güzeldir. Yollar; her şeyin bizden habersiz kaderden haberli bir şekilde seyrettiğimizin şuurunda olunca güzel ve bir aydınlatıcı görevi görüyor zihinlerimizin dimağında..

Kendimize hakimiyetimizi sağlamaya muktedir olduğumuz bir zaman diliminde yollara da yolun sahibine teslim olarak çıkarsak ümit ediyoruz ki doğruluğa kavuşan olacağız.

Yoldur, yol budur, yol.

PAYLAŞINCA BEREKET ARTAR

Adak, Akika, Şükür ve
Nafile kurbanlarınızı
Afrika'daki ihtiyaç
sahiplerine ulaştırıyoruz.

+90 541 477 51 51
adilefendivakfi.org.tr

    /adev_tr

ADEV

ADEV

 /adev_tr

 /adev_tr

 /adev_tr

 /@adilefendivakfi

Bizi sosyal medya hesaplarımızdan takip edebilirsiniz.

+90 541 477 51 51

adilefendivakfi.org.tr